EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 24. aprillil 1971

Nr. 32 (3617) 13. aastakäik

LENDLEHED JA VAHISTAMISED LEEDUS-LÄTIS

Läti ja Leedus on toimunud mitmeid vahistamisi kommunismivastase kirjanduse ja lendlehtede levitamise pärast, teatab N. Liidu pörandaalune "Jooksvate sündmuste kroonika". Vahistamised toimusid möödunud aastetud kolmeks aastaks karmi rezhiimiga sunniitöölaagrisse "partei põllumajandusplitikat laimava kirja kirjuühel vanal talumehel oma kaebusi kirja panna. Talumees ei saatnud tegelikult kaebust ära, kuid pärast tema surma sattus tekst KGB kätte.

Läti ülemkohus möistis koonduslaagrisse 1949.a. sündinud Gunar Berzinsi, 1951.a. sündinud Laimonis Markantsi ning Valeri Liuki, kes a. 1969 suvel levitasid kolmes piirkonnas 8000 lendlehte. Need käsitlesid N. Liidu välispoliitikat erilise tähelepanuga Tshehhoslovakkia ja Moskva-Pekingi vahekordade küsimustel. Berzinsile määrati kolme- ja teistele pooleteistaastane karistus.

Möödunud kevadel vahistati endine Leedu rahandusministeeriumi teenistuja, 1937.a. sündinud Algis Statkievicius ja paigutati vaimuhaiglasse "sundravile". Talle pandi süüks kommunistlikku poliitikat kritiseerivate käsikirjaliste teoste kirjutamine. Endine Läti kultuuriministeeriumi teenistaja, majandusteadlane Lidia Doronin möisteti kaheks aastaks vanglasse, kuna ta oli paljundanud ja levitanud Amalriki ja Solzhenitsöni teoseid. Asjaosaline oli juba varem, 50-ndatel aastatel, veetnud viis aastat Siberis orjalaagris.

Üheks aastaks sunnitöölaagrisse möisteti leedu preester Antanas Sheskevicius selle eest, et ta oli nende vanemate palvel õpetanud usuõpetust.

Rohkem kui sada vaimulikku kirjutas sel puhul alla protestikirjale.

Järg. lhk. 11

Kaljo Raid Rootsis

Helilooja, tshellist ja baptisti vaimulik Kaljo Raid külastab praegu Rootsit. Ta oli kaastegev Eesti Kultuuri Koondise kirjandus-muusikalisel õhtul Stockholmi Eesti Majas, esinedes tshellistina ja saavutades elavat poolehoidu oma kõrgetasemelise esinemise puhul. Pildil annab Kultuurikoondise abiesimees Leonid Laid koos näitlejatar Elo Rähnaga talle üle tänulilli. (EPL-foto Lepper)

Jaht N. Vene diplomaadile keset Londoni

LONDON (EPL kirjasaatjalt) — Londoni Kensingtoni linnaosa High Streetil kõlasid 30. märtsi pärastlõunal hüüded: "Võtke varas kinni". Seda hüüdsid kaks meest, kes taga ajasid kolmandat, kes püüdis põgeneda Wright Lane kaudu. Jälitajaid hakkasid abistama möödujad ja mees tabati. Politseijaoskonnas selgus, et ta on varastanud W.H. Smith & Son ärist Kensington High Streetil seeria värvilisi valguspilte. Äri dektiivid nägid vargust ja kui nad püüdsid meest kinni pidada, jooksis see tänevale. Tabatu ei olnud keegi muu kui N. Liidu suursaatkonna teine sekretär Ivan Kulikov, 41.

Kulikov deklareeris politsei jaoskonnas, et ta diplomaadina on immuune ja tavabastati otsekohe.

Sönum vahejutumist ilmus ka inglise ajakirjanduses ja teisel päeval teatati, et N. Vene saatkond Londonis on esitanud protesti välisministeeriumile, et tegemist on olnud rumala provokatsiooniga Kulikovi vastu".

Aga inglise välisministeeriumist teatati, et ei ole mingit põhjust ega õigustust venelastel nimetada vahejuhtumit Kulikoviga provokatsiooniks ja venelaste protestinoot on tagasi lükatud. Scotland Yardi poolt on inglise siseministeeriumile koostatud vahejuhtumi kohta raport.

Üks N. Vene saatkonna esindaja on D. Telegraphi esindajale teatanud, et Kulikovi teenistusaeg Inglismaal on niikuinii varsti läbi ja ta läheb peagi tagasi Venemaale, kui ta asendaja on kohale jöudnud. Sama esindaja ütles veel, et Smithi raamatukauplus varustas saatkonda ajalehtdeg, kuid nüüd peale vahejuhlehtedega, kuid nüüd peale vahejuhtumit nad sealt enam lehti ei telii.

Politsei keeldus diplomaatliselt vahejutumi kohta ajakirjandusele lähemaid üksikasju andmast ja ka Smithi raamatukaupluse müüjad olid saanud korralduse vahejuhtumist ajakirjandusele mitte könelda.

J. Smuul SURNUD

Juhan Smuul

Okup. Eestis suri 13. aprillil kirjanik Juhan Smuul 48 aasta vanuses (Sünd. 18. veebruaril 1922).

Juhan Smuul pärines Muhu Koguva küla vabatalunike perekonnast. Sattus mobilisatsiooniga aastal 1941 19-aastasena Venemaale, kus ta teenis eesti laskurkorpuses. Luuletamist alustas ta alles Venemaal ja kodumaale tagasi jöudes sai Smuullist kirjanik, kes peale luule hakkas harrastama ka proosat ja draamavormi. Tema loomingus ilmneb annet.

Ta peatub palju oma kodumiljöös Muhus. Kuulus kommunistlikku parteisse ja oli selle tõttu soositud ja paigutati Kirjanike Liidu juhatuse etteotsa. Okupatsiooni ajalehtedes pühendati Juhan Smuulile kolmeveerune järelhüüe, millele on alla kirjutanud kommunistlik eliit Käbinaga eesotsas.

Eesti gümnaasium jätkab tegevust juba sel sügisel

Stockholm iEesti Gümnaasium, mille viimane lend möödunud aastal väljus just veidi enne kooli asutaja ja rektori Henno Jänese surma, jätkab tegevust juba eeloleval sügisel, samuti on loomisel uue täienduskooli vormina ka eesti täienduskeskkool, mis võimaldab rootsi koolis, kõrgastmes ja gümnaasiumis õppivatel eesti noortel õppida eesti keelt, eesti kirjandust ja teisi eestialaseid aineid.

Eesti gümnaasiumi uus rektor fil. dr. Johan Ungerson on pöördunud seniste täienduskoolide juhatajate poole, et selgitada võimalusi täienduskeskkoolide loomiseks käimasolevate täienduskoolide juurde.

Teatavasti on Kanadas Torontos juba mönda aega suure eduga käimas eesti täienduskeskkool. Rootsis on selle vajadus end üha rohkem tunda annud.

Sellepärast on Stockholmi Eesti gümnaasiumi rektori palveks, et kõik, kes on huvitatud öppimisest eesti täienduskeskkoolides või Eesti gümnaasiumis Stockholmis registreeriks võimalikult kohe täienduskooli osas, kas kohalikule täienduskooli juhatajale või gümnaasiumi rektorile ja gümnaasiumi osas gümnaasiumi rektorile.

Kunas ja kas saab tegevust alustada eesti kõrgastme kool Stockholmis ja Göteborgis peaks selguma lähemal ajal.

Gümnaasiumis saaks kursuste korras öppida eesti keelt kahel liinil — nendele, kes keelt ei valda ja nendele, kes keelt oskavad, samuti inglise, saksa, soome, prantsuse ja vene keeli, füüsikat, loodusteadust, keemiat, usuöpetust, psühholoogiat, ajalugu ja sotsiaalseid aineid.

Registreerujail tuleb teatada nimi, aadress, sünniaeg, hariduskäik ja ained, mida soovitakse öppida. Aadress on Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut, Apelbergsgatan 50, 111 32 Stockholm, telefon 21 84 54.

GÜMNAASIUM NOORTELE JA TÄISKASVANUTELE

Eesti Gümnaasium Stockholmis algab tegevust 2- ja 3-aastase gümnaasiumina Rootsis nüüd kehtivate öppekavade alusel. Gümnaasium on möeldud koolinoortele kui ka täiskasvanutele. Esialgsete kavade kohaselt võetakse gümnaasiumi kava läbi kursuste korras. Kursuste valik annab võimaluse loodusteaduslise, keeleteaduslise või üldise gümnaasiumi lõpetamiseks.

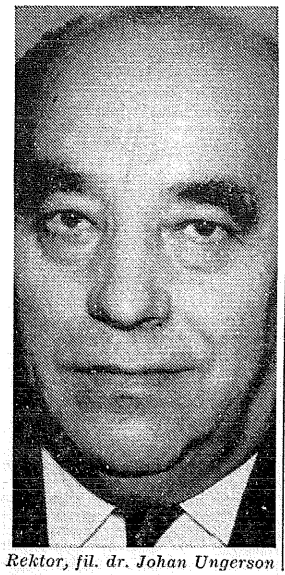

Rektor, fil. dr. Johan Ungerson

Laevaliin Tallinna pole veel klaar

Eesti Päevaleht teatas Aftonbladeti järele turismi laevaliini avamisest Stockholmi ja Tallinna vahel poola laevaga ja rootsi restoranipersonaliga. Laev pidi saama turistide hooajaks ajutise nime "Karolinen" ja rootsi ökonoom jutustas oma plaanidest. Nagu nüüd selgub, ei ole liini suhtes lõplikku kokkulepet venelaste ja rootsi reisibüroo vahel veel saavutatud. N. Liidu ministrite nõukogu turismivalitsuse juhataja Konstantin Shibajev on nimelt Stockholmi külastamisel rootsi ajakirjanikele seletanud, et "kokkulepet ei ole veel saavutatud" laevaliini startimise osas sel suvel. Ta kinnitas aga, et ühe reisiettevõttega on läbirääkimised käimas.

Shibajev seletas veel, et autoturismi Rootsist N. Liitu ei saa korraldada veel, kuna puuduvad vajalikud hotellid ja campingplatsid.

EPL 24. aprillil 1971

Avamäng "ping-pong"

Ping-pongi maailmameistrivöistlustel avas Peking ühe poliitilise ukse, kuna kogu maailma üllatuseks kutsuti ameeriklased võistlema Puna-Hiinasse, mis ka kohe aktsepteeriti, sest ameeriklased mõistsid "hiina avamängu" just nii, nagu Mao Tse-Tung ja tema abilised seda olid mõtelnud. Asi arenes edasi Puna-Hiina peaministri Tshu En-Lai sõbraliku vestlusega ameerika pingpongimängijatega ja uue kutsega pisut suurema pallispordi — tennise mängimiseks kahe maa vahel. Võib arvata, et avamäng kasvab jalgpalli suuruseni ja siis on võibolla juba selge, kas see kuhugi viib. Nixon on osutanud selle uue "pingpongi" vastu Pekingiga huvi ja kogu maailm spekuleerib nüüd ootusrikkalt, mis sellest kõigest tuleb. Rootsis on punahiinasõbralikult poolelt juba jõutud deklareerida, et mitte Peking, vaid Washington on süüdi Hiina isoleerimises pärast selle kui Puna-Hiina 1950/51 aastavahetusel avalikult astus Põhja-Korea poolel võitlema Lõuna-Korea vallutamiseks, mida USA ja UNO väed takistasid. Tõde on muidugi see, et Puna-Hiina oli tegelikult Põhja-Korea vallutusplaani taga, niisamuti kui ta haarmed suunas Tiibetisse, Indoneesiasse, Indo-Hiinasse jne. — tegevus, mis sundis Kagu-Aasia riike koos USA-ga looma "Aasia NATO", mida nimetatakse SEATO-ks. See oli puhtakujuline enesekaitse organisatsioon, nagu eelminegi, sest ka Aasia ruumis oli ilmnenud imperialistlik agressiivsus ja seda just Puna-Hiina poolel.

Mis puutub USA-Pekingi vahekordadesse ajaloolises perspektiivis,siis ei tohi unustada, et kommunistid tulid Hiinas võimule rohkem tänu USA-le kui N. Liidule. Stalin teatavasti kartis Mao Tse-Tungi iseseisvast võimuletrügimisest ilma otsese N. Liidu abita Venemaale ohtusid ja mängis selle tõttu rahvusliku Tshiang Kai-Sheki kaardile, kes nüüd asub Formoosas oma "teise Hiinaga", mida USA praegu tunnustab ainsa legaalse Hiina valitsusena. Kuid kui Tshiangil pärast söda tekkis kodusöda kommunistidega, siis keeras USA, kes kogu aja oli rahvuslasi toetanud, 1948 kõik relva- ja majandusabi kraanid kinni — ka varem otsustatud abi suhtes kindral Marshalli ettepanekul, kes punaste ja valgete vahel korduvalt oli olnud vahemeheks ja kes süüdistas natsionaliste korruptsioonis ja ebaefektiivsuses. Tshiangi armeed taganesid lõpuks üle väina Formoosale. Hiina mandri saatus oli otsustatud. Moskva ruttas Mao Tse-Tungi tunnustama ja viimane astus kominterni ning sõlmiti vastastikune liiduleping.

See liitlus ei ole kaua enam olnud seda, mis ta pidi olema ja kaks kommunistlikku kolossi on juba pikemat aega vähemalt väljaspoole nii vaenulikud, et läänemaailm on pidanud võimalikuks isegi sõjalist konflikti. USA on selles olukorras ajanud koeksistentsipoliitikat venelastega ja kommunistlik Hiina on jäänud isoleerituks. USA — N. Liidu kontakte on omakorda tugevasti häirinud Vietnami sõda, kus mõlemad riigid praktiliselt on erinevate poolte toetajad ja sellega selgelt vaenlased. Punahiina osa Vietnamis on olnud juba aastaid kahvatu.

USA-le, kes oma maailmaraha loomise lootused asetas Kremli "mõistlikkuse" evolutsioonile, annab nüüd punahiina "pingpongi" kontakt võimaluse muresid tekitada Moskvale, mis näib olevat ka Pekingi eesmärk, kes pealegi nüüd aatomriigina tahab rahvusvahelises elus saavutada positsiooni, m.h. ka UNO-s, kuhu teda seni pole lastud. Selle ukse võti on Washingtoni taskus. Washingtoni äriringkonnad haistavad nagu USA liitlasedki äritsemisvõimalusi Aasia kolossiga. Ei ole aga kahtlust, et Nixoni-rezhiim alustatud pingpongis jääb väigagi ettevaatlikuks, sest varasemad kogemused Mao Tse-Tungi Hiinaga on toonud rohkeid halbu üllatusi. Suurte lootuste asetamine Puna-Hiinale võib osutuda sama petlikuks kui senine suurte lootuste asetamine Moskvale. Kahtlemata aga võib Hiina uus poliitika muuta tugevasti välispoliitilist maailmapilti. Pekingi lootused kiiresti hegemooniat saavutada Aasias on vähemalt esialgselt jää peale pandud, kuna Indoneesia raputas kommunistliku rezhiimi maha,Jaapan on muutunud liiaks võimsaks ja India ning Pakistani selja taga seisab Moskva konkurent. Hiina tarkuse järele lahendab aeg need küsimused ja Pekingi haarmed ei ole kaugeltki sisse tõmmatud, need ulatuvad Vahemerre Albaaniasse ja sellest lõuna poole paljudesse Aafrika riikidesse.

USA-Pekingihiina pingpong tekitab kahtlemata rahutust SEATO maades, "valges" Austraalias, Indoneesias, mittekommunistlikes Aasia mandri riikides ja eriti Formoosas, kus natsionalistlik Hiina on eriti hellas situatsioonis — võib ju see lähenemine kaasa tuua rahvusliku Hiina väljaviskamise UNO-st ja julgeolekunõukogust ning Pekingi survel ka USA-abi lõpetamise, mis muudaks saareriigi kaitsetuks mandri kolossi vastu. Muret võib see tekitada ka tööstusmaal Jaapanis, kus valitsus senini ei ole tunnustanud kommunistlikku Hiinat, kuigi sealgi on neid, kes näevad seal turgusid, samuti Koreas, mille lõunaosa iseseisvus tugineb garantiile.

Nagu loetelust selgub, olasub USA-l Aasias tohutu vastutus, kuna Washington juba mõõdunud maailmasõjas deklareeris ja on seda pidevalt korranud, et USA enesekatse algab Vaikse ookeani teisel poolel, siis on raske uskuda, et selles osas oleks tulemas mingit täispööret. Praegu ei ole aga veel lõplikult selge, mida Peking on valmis tegema omalt poolt selle "pingpongis".

KLA

VÄLISKOMMENTAAR

PEKINGI VÄLJAMÄNG

Puna-Hiina valitsusjuht Tshu En-Lai äratas kogu maailma tähelepanu, kui ta ameerika lauatennise meeskonna koos ajakirjanikega Pekingisse küllа kutsus niipea kui Jaapanis peetud ülemaailmsed meistrivöistlused lauatennises olid lõppenud. Tähelepanu suurenes veelgi,kui Tshu En-Lai kaks tundi kestnud juttuajamisel külalistega ilmutas silmapaistvalt sõbralikku mõttekäiku. Ta rõhutas, et selle külaskäiguga juhatatakse sisse uus peatükk suhtlemises Hiina ja USA rahvaste vahel.Ameerika ajakirjanikele lubas ta siktpeale senisest avaramaid võimalusi Puna-Hiina külastamisel, kuigi kõik ei saa tulla korraga, vaid teatud järjekorras. Tshu En-Lai saatis lõpuks tervitusi ameerika rahvale, justkui tehes vahet USA rahva ja valitsuse vahel.

Ometi ei saa olla kahtlus, et ameerika külalisi vastu võttes demonstreeris Tshu En-Lai ühtlasi Puna-Hiina soovi kontaktide vastu USA ametlike ringkondadega, mis on olnud katkenud ümmarguselt 22 aastat. Pekingi väljamäng ei lange pealegi tühja, sest viimasel ajal on president Nixon hakanud ametlikult kõnelema "Hiina rahvavabariigist", mida nii ta ise kui tema eelkäijad olid 1949. aastast saadik vältinud. Nüüd, samal päeval kui Tshu En-Lai oma ameerikласest külalisi Pekingis sõbralikult kohtles, avaldati Valgest Majast president Nixoni teadaanne otsusest kergendada seniseid rangeid restriktsioone kaubavahetuses Puna-Hiinaga. Valgest Majast seletati küll, et kaubavahetuse soodustamisel mõlema maa vahel polevat midagi ühist Pekingi pingpong-diplomaatiaga, aga see ei muuda tõsiasja, et pooled on hakanud lähenema teineteisele.

Jääb aga küsida, et miks Pekingi väljamäng tuli nüüd ja mitte paar aastat tagasi, kui Puna-Hiina väidetav tüli Nõukogude Liiduga oli täies hoos ja viis samuti väidetavalt isegi relvastatud kokkupõrgeteni Ussuri jõel. Siis oleks Pekingi lähenemine Washingtonile tundunud palju loomulikumana kui nüüd, mil sellest tülist on jäänud üle ainult teatud järellainetus suuremate vaheaegadega. Seda huvitava m peaks jälgida Nõukogude reaktsiooni lähenemisele Pekingi ja Washingtoni vahel, kuivõrd see paistab vene ajakirjandusest. Millegi pärast oli nädalaajakiri "Novoje Vremja" esimeseks Puna-Hiina ja USA vahelise "naeratava diplomaatia" hukkamõistmisel. Ajakirja arvamine oli ilmselt trükki läinud juba enne Tshu En-Lai juttuajamist ameerika lauatennise meeskonnaga. Artiklis väideti, et USA püüdvat läheneda Puna-Hiinale, kuna viimane on "katkestanud sidemed sotsialistlike maadega ja ajab nõukogudevaenulist poliitikat". Edasi üteldi, et vaikiva kokkuleppe kohaselt USA-ga hoiduvat Puna-Hiina oma kohustuste täitmisest Indohiinas ja pidavat nõukogudevaenulisi aktsioone tähtsamaks kui Formoosa vabastamist.

Sellele sissejuhatusele järgnes vaikus. Alles kaks päeva pärast Tshu En-Lai väljamängu võtsid sõna "Pravda" ja "Izvestija", kusjuures mõlemad kasutasid ametliku teadetebüroo Tassi versiooni. Artikli alguses vaadeldakse president Nixoni teadaannet kaubavahetuse hõlbustamiseks Puna-Hiinaga, mis tulevat kasuks "riikidele, kes peavad aktiivset võitlust ameerika imperialismi vastu." Järgnev Tshu En-Lai juttuajamine ameerika lauatennise meeskonna ja ajakirjanikega, mille kohta üteldakse, et Pekingi väljamäng tulevat huvitaval ajal, nimelt just enne seda, kui Nixoni poliitika arvustajad valmistavad oma "kevademarssi" Washingtoni. Järelikult olevat tegemist Puna-Hiina otsese ahiandmisega president Nixonile. Nõnda süüdistatakse Moskvas nüüd Pekingi juhte salajases kokkumängus Washingtoniga samuti, nagu Pekingis on seda kaua ette heidetud Kremli juhtidele.

Riiklik läbikäimine N. Liidu ja Puna-Hiina vahel taastati teatavasti üle aasta tagasi, kuid parteidevahelised suhted on ebamäärasemad. Punahiinalsed polevat isegi võtnud vaevaks vastata kutsele võtta osa vene kommunistide hiljutisest parteikongressist. Kui see problemaatiline mäng kahe asjaosalise vahel muutub kolmikmänguks USA kui kolmanda osalisega, siis komplitseerib see olukorda veelgi rohkem. Kui Puna-Hiina väidetav tüli N. Liiduga tekitas küllalt põhjendatud kahtlusi, siis kehtib see ka Pekingi värskema väljamängu kohta. Kõik võib tegelikult olla ainult kommunistlike vandeseltsiste kokkumäng järjekordseks osaks eesmärgiga soodustada kommunistlikku agressiooni ühel või teisel viisil.

A.K.

Kr. Meikop 70-aastane

Solnas sai 21. aprillil 70-aastaseks keeleteadlane Kristjan Meikop.

K. Meikop sündis Järvamaal Koigi vallas. Lõpetas Paide gümnaasiumi ja Tartu ülikooli keeleteaduskonna eesti keele alal 1932. a. cu mlaude phil. mag. astmega.

Töötas kodumaal eesti keele õpetajana Tapa, Narva ja Rapla gümnaasiumides.

1944. a. põgenes koos perekonnaga Rootsi, kus elas kauemat aega Norrköpingis, oli eesti kirjastuse 'orto juures keeleliseks korrektoriks. Võttis osa seltskondlikust- ja kiriklikust tegevusest. Kuus aastat tagasi asus ümber Stockholmi, kus töötas üli-

Kristjan Meikop

kooli juures kuni vanusepuhkusele minekuni. On praegu keeleline korrektor Stockholmi koguduse "Koguduse teated" juures. Ta kuulub ka Stockholmi Eesti Meeskoori perre.

Noortepäevade majutamise üleskutse

NP STOKHOLMIS 71

Stockholmis toimuvatest noortepäevadest 20.-23. mail 1971 võtavad osa hulk eesti tüdrukuid ja poisse väljaspoolt Stockholmi. Nii on end üles andnud 40 Göteborgi Eesti Algkooli õpilast ja veel palju teisi. Oleks kõigiti tervitatav kui väljaspoolt Stockholmi saabuval noorel kel öömaja korraldatud pole, ootab ees ajutine kodu samavanuse eesti noore juures Stockholmis. Sel viisil tiheneks kontakt üle Rootsi laiali pillatud eesti noorte vahel ja avaneks ka võimalus lähemate sõprussidemete loomiseks.

Eesti noorte vanemad ja ka lasteta perekonnad kes oleksid huvitatud kaheks või kolmeks ööks 20.-23.mail 1971 enda juurde eesti lapsi öömajale võtma palun teatage endast kas kirjalikult aadressil Eesti Noortepäevad, Drottninggatan 85 11160 Stockholm või telefoni teel 10 68 07 ja 21 54 80 ära märkides oma aadressi ja telefoninumbri, millises vanuses ja mis soost lapsi soovitakse (olenevalt näiteks oma laste soost ja vanusest) ja mitu ööd öömaja oleks võimalik anda. Noortepäevade majutamisetoimkond teatab Teile aegsasti noorte külalistega kohtumise aja ja koha.

Noortepäevade majutamistoimkond

Film Läti saatusest

NEW YORK (VES) — Läti vabariigi 50-nda aasta juubeli puhul panid lätlased vabas maailmas kokku 550.000 kroonise summa filmi valmistamiseks Läti riigi ja rahva saatusest. Nüüd on värvifilm valmis ja see kannab nime "50 aastat Lätit".

Esietendus toimus Balti informatsioonikongressi puhul New Yorgi kinos "Ziegfield" ja seda jälgis 1200 inimest. Film algab piltidega Läti Vabariigi sünni päevadelt, annab häid võtteid iseseisvusajast, m.h. tutvustades rahvakombeid ja suurpidusid. Käsitamist leiab ka vene okupatsioon ning lätlaste ning nende organisatsioonide elu vabas maailmas. Film läks maksma 205.000 kr.

● Stockholmis kuulutati abiellujatena maha Luule Arg Klintenist ja Bo Johansson Nackast. Laulatus toimub Pariisis.

Jürip. pidu Eskilstunas

Pühapäeval, 25. aprillil algusega kell 16.00 toimub KFUM saalis, Kriebsensgatan 13 Eskilstuna Viru lipkonna Jüripäeva pidu toreda eeskavaga ja päevakohase tseremooniaga.

Eskilstuna noored lavastavad Oskar Lutsu lühinäidendi "Kapsapea", kusjuures näitejuhina on toimunud Karin Leetmaa. Peale selle esinevad külalistena "Kassari" rahvatantsijad, kelle kuulsus tänu rohketele välisturneedele on n.ö. "üld-euroopalik". Endastmõistetavalt on peol korraldatud rikkalik kohvilaud — vahelduse mõttes Brasiilia kohviga ja muidugi maitsvate kõbististega. Kohalik Skaudisõprade Selts on peale selle tegutsenud läinud talve jooksul sed on väga head, võiks öelda silmnähtavad ja käegakatsutavad. Tõrd peab aga siiski oma silmaga nägema ja parimad saavutused on Jüripäeva peol loteriivõitudena välja pandud.

Eskilstuna Viru lipkonna noored ütlevad kõigile teretulemast, osa võtma tujukküllasest, kevadisest Jüripäeva peost.

● Toronto ajalehe "Daily Star" karikatuuridevöistlusel sai auhinna 14-aastane Tottenhamis, Ontario osariigis elunev Jaak Järve, kunstnik Mai Järve poeg. Auhinnakarikatuur kujutab Noa laeva, mis on vajumas, kuna Noa kõiki looduses esinevaid loomi ja putukaid kaasa võttes oli laeva toonud ka termiidid, kes kohe hakkasid puitu hävitama.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

KURITÖÖ ja KARISTUSE probleeme Ühendriikides

Kuritegevus kasvab üle pea

NEW YORK (VE) — Ameerika Ühendriikide seadusandluses on algusest peale pühendatud erilist tähelepanu töe ja õiguse printsiipide katsemisele, kuid nüüd on nagu irooniana selle just USA kujunenud riigiks, kus linnaelanike julgeolek on levinenud kuritegevuse tõttu eriliselt ohustatud ja kogu õigusemõistmise süsteem tööth logisevalt. Kuritegevus, mis mõned aastad tagasi lokkas peamiselt suurlinnade neegrigetodes, levib nüüd ka eeslinnadesse ja Washingtonis tungitakse mõnikord isegi Valge Maja otseses naabruses inimestele kallale.

Kuna kuritegevus üleriigilises ulatuses on viimase kümne aasta jooksul suurenenud 148 protsendi võrra, ei suuda kohtud kaugeltki enam oma ülesannetega korrapäraselt toime tulla.

Tsiviilkohtud on USA-s alati töötanud äärmise aeglusega ja seal pole sugugi haruldusteks kui asi jõuab kohtulaua ette alles viis aastat pärast kaebuse esitamist. Nüüd on aga selline tigutempo maksev ka kriminaalkohtutes.

Moodsa aja nähtused nagu tsiviilõiguste rahutused, rahudemonstratsioonid, sõjaväeteenistusest kõrvale hoidmine ja narkootilise ainete tarvitamine, on põhjustanud tuhandete inimeste areteerimise ja süüalusteks on siin peamiselt keskklassi kuuluvad ameeriklased.

USA-s on praegu umbes 5 miljonit tõsise iseloomuga kuritegu aastas — sellesse kategooriasse liigitab FBI seaduse vastu eksimised autovargusest kuni mõrvani. Ainult üks igast viiest kuritööst lõpeb kahtlusaluse areteerimisega ja ainult ühel juhul kaheteistkümnest on küllalt tõendmaterjale, et teo sooritajat vastutusele võtta.

USA vanglates kannab praegu karistust umbes 300 000 isikut ja statistika näitab, et umbes pooled nendest jatkavad pärast vabanemist kuritegevust ja satuvad edaspidi uuesti trellide taha.

Kui temperatuur väljas tõuseb 35 kraadi piiridesse, hakkavad inimesed ilmast kõnelema. Samal põhimõttel on seaduse ja korra küsimus nüüd Ameerikas akuutselt päevakorras. Inimesed aga ei räägi nüüd enam nii palju süüalaste ebaõiglasest kohtlemisest kui just seaduse ilmsest ebaefektiivsusest.

Hiljutine Gallupi uurimine näitas, et enamus ameeriklastest ei anna oma riigi õigussüsteemi töötamisele head hinnangut.

Paljud leiavad koguni, et kurjategija huvid on liiga palju kaitstud, politsei võimupiirid ei ole küllaldased ega kohtuotsused vajalikul määral karmid. Üks USA senaator ütleb olukorra kohta tabavalt: "Kui inimestel on valida kodanikuvabaduste ja julgeoleku vahel, siis otsustavad nad alati julgeoleku kasuks."

Mõningaid samme süsteemi parandamiseks on juba astutud. Politsei kutseline tase on tänapäeval kõrgem kui kunagi varem, kohtud moodsamad ja vanglad tsiviliseeritumad. See on aga kõik alles tõelise uuestisünni algus ja tulemused vaevalt märgatavad.

Üksnes juba New Yorgi linnas ootavad kümned tuhanded kriminaalsüüteod järge kohtu ette jõudmiseks ja nende täpset arvu ei tea keegi. Tihti esineb juhtumeid, kus süüalune kellel pole raha puudusel võimalik end kautsjoni vastu kuni kohtupäevani vabaks osta, peab poolteist kuni kaks aastat vangis istuma enne kui ta asi ette tuleb. Kui president Nixon ametisse astus, andis ta lubaduse suurejoonelisèks kampaaniaks kuritegevuse vastu ja reformideks õigusemõistmise alal. Selleks on praegu rakendatud 800 000 politseinikku, kohtunikku, vangivalvurit ja muid asjaosalisi, ning nende peale kulutatakse 7,3 miljardit dollarit aastas. President on seadnud ametisse karmimaid ja konservatiivsema maailmavaatega kohtunikke ja politseiülemaid, kuid see kõik ei ole veel küllaldane. Nagu üks Yale'i ülikooli õigusteaduseprofessor iseloomustab, on resultaadiks olnud, rahulolematu mosaiik".

Kriminaalõiguse eelarvest läheb 4,4 miljardit dollarit, ehk kolm viiendikku politsei ülalpidamiseks ja USA politseiülemate organisatsiooni eestipärase nimega esimees Quiin Tamm ütleb: "Meie oleme selles süsteemis kõige nähtavam osa. Teised ei ole küllalt tugevat häält teinud." See tohutuna mõjuv rahasumma ei ole aga toonud veel rahuldust.

Statistika näitab, et politseinike palgad on ikka veel võrdlemisi madalad — uue skaala kohaselt keskmiselt vaid kolm neljandikku sellest, mis valitsuse arvestusekohaselt on miinimumiks neljaliikmelise perekonna ülalpidamiseks. Läbilõike vangivalvur teenib vähem kui 6000 dollarit aastas ja sectõttu pole mingi ime kui nad vangidele raha eest mitmesuguseid soodustusi võimaldavad.

Seejuures on politsei amet Ameerikas küllaltki ohtlik, sest üksnes juba mõõdunud aasta teisel poolel sai 45 politseinikku surma ja 962 vigastada".

"Ja osa nendest surmajuhtumitest olid ettekavatsetud mõrvad", lisab Tamm. Kuritegude korral on võimalik vastutusele võtmine vaid siis kui asjaosaline teolt tabatakse või ohver suudab tema isikut kindlaks teha. Uks detektiivkapten Portlandist, Oregoni osariigis võtab omaks, et tema mehed ei saa isegi juurdlust toimetada rohkem kui 10 protsendi ulatuses teadaolevatest murdvargustest ja läbilõike majaomanik, kes murdvargusest politseile teatab" võiks niisamahästi jõuluvanale kirja kirjutada". Politseinikud on raskes olukorras, kuna ühelt poolt heidetakse neile ette et nad rohkem kurjategijaid kätte ei saa ja teisalt nõutakse, et nad oma töös rangelt igasugustest kitsendustest ning eeskirjadest täpselt kinni peaksid.

Politseiteenistusse investeeritud lisasummad on teinud võimalikuks korravalve relvaarsenali täiendamise. Sinna kuuluvad nüüd näiteks tankid ja helikopterid põhilise töösüsteemi uurimise alal on aga suudetud palju vähem ära teha. Nii näiteks ei ole küllaldaselt värvatud neegerpolitseinikke ja süsteem, kus politseinikud võitlevad kuritegevuse vastu eraritietes ning autodega, milledel politsei tunnusmärgid puuduvad, ei ole kuigi populaarne.

Põhiliselt iseloomustatakse kogu probleemi järgmiselt: "See on süsteem, kus politseinikud ei taba süüdlasi, kohtud ei mõista nende üle kohut ja vanglad ei suuda neid parandada".

Väidetakse, et USA kohtunikud on tööga lootusetult ülekoormatud ja ka nende kutseline tase jätab kohati soovida. Eriti maksab see alaealiste kohtute kohta, kus pooled kohtunikest ei oma ülikooliharidust ja neli igast viiest ei rakenda oma personalis psühhiaatrit või psühhoologi, kelle järele on alatasa suur tarvidus. Olukord on ehk kõige viletsam alama astme täiskasvanute kohtutes, kus võetakse mõnikord läbi 300 juhust päevas või rohkemgi. Kaebealune jõuab vaevalt oma kongist kohtuniku laua ette kui talle juba määratakse 90 päevane karistus. See on aga USA alama astme kohtute juures juba krooniline, aastakümneid kestnud nähtus.

Kohtute töökoormust suurendavad eriti, "ohvriteta kuritööd", kuhu liigitatakse uimastusainete tarvitamine, prostitutsioon, homoseksualism, purjus olekus korrarikkumine jaõnnemängimine. Iga teine toimik Los Angelese kriminaalkohtus on narkootika tarvitamine ja iga neljas ar areteerimine kogu riigi ulatuses toimub purjusoleku tagajärjel. Seega on joodikud Ameerikas kõige suuremateks kohtuprotseduuri ummistajaiks.

Kõige selle tulemusena on suurte linnade kohtutel ees kümme korda rohkem toimikuid kui suudetaksekäsitleda ja et selles kaoses vähegi edasi jõuda, on muutunud üldiseks olukord, kus asju kohtu ees üldse enam ei arutata, vaid selle asemel kaubeldakse süüalusega.

Kohtunik teeb kaebealuse advokaadile ettepaneku, et kui selle klient end süüdi tunnistab, määtatakse talle minimaalne karistus.

Kaebealused on pikast eeluurimusevangistusest sageli niii tüdinenud, et nad võtavad meeleldi vastu pakkumise. Mõningatel juhtudel tähendab see, et asjaosaline pääseb ainult 2—5-aastase karistusega olukorras, kus asja arutamisel vandekohtu ees võiks saada 10—15 aastat. Teisalt võiks aga arvestada ka võimalusega, et vandekohus tunnistaks kaebealuse süütuks.

USA vanglad on peaaegu kõik ülitäidetud ja elutingimused kohati ebainimlikud. Kitsas kongis, mis tegelikult ühelegi väike, on mõnel pool olude sunnil kaks või isegi kolm vangi. Pooled USA 160.000-st vangist istuvad kinni väiksemate süütegude pärast.

500 USA vanglat on ehitatud üheksateistkümnendal sajandil ja kuus koguni kaheksateistkümnendal.

Hariduslikud ja meelelahutuslikud programmid puuduvad paljudes vanglates ja selle asemel lokkavad omakohus, illegaalne äritsemine, homoseksualism ja rahutused. Seetõttu ei ole ka midagi imestada, et 85 protsenti kuritegudest USA-s sooritatakse nende poolt, kes on juba varem vanglakaristust kannud. "Vanglad on ainsad keskaegsed institutsioonid, mis Ameerikas veel säilivad", ütleb Harvardi ülikooli professor Daniel Patrick Moynihan ja leidub küllaldaselt neid, kes temaga nõustuvad.

Lugejatele tellimiste küsimuses

Eesti Päevalehe talitusele on tulnud rohkesti telefonikõnesid seoses terminivahetuse sissemaksukaartidega, kuna need kaardid, mis lugejaile saabuvad, kannavad Eskilstuna-Kurireni nime adressaadina. Tegemist ei ole eksitusega, vaid Eskilstuna-Kurireni datateenistuse abiga Eesti Päevalehele nii nagu see sündis aastavahetusel. Eesti Päevaleht jõuab oma poolt väljasaadetavate sissemaksukaartideni alles järgmiseks terminivahetuseks.Nii siis: kõik on korras, kui maksate sisse nende sissemaksukaartidega, mida Eskilstuna-Kurireni datateenistus Eesti Päevalehe lugejatele välja saatis tellimiste pikendamiseks. Ei ole mingit riski, et sissemaksja hakkaks saama Eskilstuna-Kurirenit. Datamasin hoolitseb juba selle eest.

USA neutraliseerib Phantom-lennukitega Egiptuse Migi-ohtu

USA saadab Iisraelile veel 12 lennukit tüübist Phantom. Seega on Iisrael saanud ameeriklaste käest viimase kolme aasta jooksul kokku 80 selletüübiist atakkpommitajat. USA valitsuse esindajad märgivad, et otsus varustada Iisraeli moodsate relvadega on mõeldud selleks, et säilitada jõudude tasakaalu Lähis-Idas.

Ameeriklased toonitavad, et nende luureandmeil varustavad venelased Egiptust moodsate jahilennukitega kiires tempos. Aprillis näiteks saabus kahe vene kaubalaevaga Alexandriasse 18 vene atakklennukit. Käesoleval aastal on N. Liit saat-Egiptusele üle saja lennuki tüübst Mig-21, 60 lennukit tüübist Mig-17 ja umbes 30 atakklennukit Suhhoi 7.

Enne seda omas Egiptus 130 Mig-21, 150 Mig-17 ja ligemale sada Suhhoi 7 masinat. On teada, et venelaste poolt korraldatud kontsentreeritud väljaõppele vaatamata on Egiptusel vähe kvalifitseeritud piloote. See omakorda tähendab seda, et vene piloodid on sunnitud mehitama üha rohkem Egiptusele saadetuid lennukitest. Luureandmete kohaselt oli näiteks möödunud aastal aktiivses tegevuses poolsada sovjeti lendurit, kes piloteerisid suhteliselt moodsaid Mig-21 masinaid.

Nüüd aga lisandub asjaolu, et venelased on Egiptusele saatnud teatud arvu oma kõige moodsamatest jahilennukitest, Mig-23, milliseid pole isegi veel kõikides vene õhujõudude baasides. On täiesti kindel, et neid lennukeid ei usaldata üldse egiptlaste kätte. Mitte sellepärast, et nende käsitlemine kõiks egiptlastel üle horisondi, vaid venelased kardavad hoopis midagi muud.

Nimelt seda, et egiptlased võiksid ilma venelasi konsulteerimata alustada mingisugust "improviseeritud" kallaletungi Iisraeli baasidele Suessi ääres. Sellega kaasuks ka allatulistamise oht ning N. Liit ei soovi põrmugi, et Mig-23 elektroonilise saladusi ja finesse hakkaksid uurima Iisraeli eksperdid koostöös oma USA kolleegidega.

Soome-Vene leping signeeriti Moskvas

Soome-Vene majandusliku koostöökomisjoni kinnisel istungil Moskvas kirjutasid valitsusjuhid Karjalainen ja Kossögin alla lepingule, mis näeb ette laiendatud majanduslikku, tehnilist ja tööstuslikku koostööd. Pärast seda sõnas Kossögin, et "Meil on tõepoolest põhjust teineteist õnnitleda ja võib mainida ka seda, et lähemal ajal osutub kindlasti võimalikuks koostööd veelgi enam laiendada".

Kirjutati alla ka kolmele lisalepingule. Nende kohaselt hakkab N. Liit eksporteerima maagaasi Soome alates 1974, edasi ehitatakse koostöö põhimõttel metsatööstusi ja saeveskeid venelaste poolt vallutatud Karjalasse ning lõpuks aitavad venelased ehitada Loviisasse aatomijõujaama, mille kapatsiteet on 440 megavatti ja väärtus umbes 300 miljonit Rkr.

Gaasileping on 20-aastane, kusjuures soomlaste import algab kolme aasta pärast. Aastane vastuvõtt oleks alguses 500 miljonit kuupmeetrit, 1979 juba 1400 miljonit kuupmeetrit ning lõpuks 3000 miljonit kuupmeetrit. Vastutasuks kohustub Soome saatma N. Liidule kümne aasta jooksul gaasitorusid. 75 000 tonni aastas.

Karjala metsatööstuse projekt või Pääjärvi-plaan läheb arvestuste kohaselt maksma 130 miljonit marka ja oleks käigus 1973 aasta lõpus. Kuidas aga projekti täpselt läbi viiakse, ei teata veel öieti, selles osas on ette näha veel rohkesti läbirääkimisi.

Prof. Vaabel suri Eestis

Tallinnas suri 10. aprillil pärast pikemat haigust 72 aasta vanuses endine Tartu ülikooli professor Johan Vaabel, kes viimasel ajal kandis akadeemiku tiitlit.

Johan Vaabel oli Tartu ülikooli õppejõud 1931 peale ja valiti 1934 professoriks. Venelaste tulekul sai ta rahvakomissari asetäitjaks ja Eesti Panga presidendiks. Evakueeris koos venelastega N. Liidu ja astus kompartei liikmeks. 1944 tagasi tulles oli ta Tallinna Polütehnilise Instituudi majandusosakonna dekaaniks.

Menders suri

Läti iseseisvusaegne sotsiaaldemokraatlik poliitik Fricis Menders, kellest mõne aja eest maailmapressis juttu oli seoses tema deporteerimisotsusega, kuna ta oli ühele USA-st külas käinud noorele teadlasele annud oma mälestusi.

Teadlane otsiti Tallinnas läbi ja Menders seati kohtu ette ning mõisteti neljaks aastaks vangi. Läänes tekkinud protestide mõjul muudati 85-aastase Mendersi vangistus Riiast väljasaatmiseks Ida-Lätisse. Ta maeti nüüd Riia Metsakalmistule.

● **Jaapanist saabus New Yorki tagasi üliõpilane Maimu Oja, kes viimased kaks aastat õppis Tokio Waseda ülikoolis jaapani keelt. Ta sõidab septembris tagasi Jaapanisse õpinguid jatkama. Õppekulude katemiseks töötas ta Tokios ärimeeste keeltekoolis inglise keele õpetajana.**

Kohalik elu

BORÅS

Pensionäride kevadkoosviibimine

Kohalik pensionäride ühing korraldab oma liikmeskonnale koosviibimise 9. mail algusega kl. 15 Moderata Samlingspartieti ruumes, Skolgatan 21. Kavas esimehe J. Pruuni tervitussõnavõtt, palvus õpetaja O. Kodreselt, kohvialud, film eestlaste üritustest E. Kõivilt. Kuna sel kokkutulekul otsustakse kavasoleva väljasõidu aeg ja sihtkoht, loodab Boråsi Eesti Pensionäride Ühingu juhatus elavat osavõttu.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Punaste poole mälestusi Velikije Lukist Saaremaani

(VES) — Okupeeritud Eestis on ilmunud kahe ohvitseri — O. Mullas ja P. Liitoja — ühiselt koostatud teos "Polguga suures isamaasõjas". See 229-leheküljeline raamat tahab olla kirjeldus ühest eestlastest moodustatud polgu võistlusteest Velikije Luki alt läbi Eesti mandri ja Saaremaa Kuramaa sillapeani. Näib, et autoritel on olnud kasutada rohkesti arhiivmaterjali operatiivkäskkirjadest ja muust sellega seoses, mille tõttu on antud detailideni paljud strateegilised ja taktikalised üksikasjad ühes kuupäevadega.

Vähemal määral on siia-sinna poetatud isiklikke mälestusi või tsiteeritud mõne väeossa kuulunu märkmeid. Nii üldiselt võiks eeldada, et teos, mis ilmunud 25 aastat pärast seal kirjeldatud sõjateekonda, peaks andma objektiivse pildi, kuid jättes kõrvale lahingoperatsioonide üksikasjad, mis täidavad suurema osa raamatust, on üldpilt tollest võitlusperioodist ebaobjektiivne, sest osa sellesse sõjaretkesse kuulnud üksikasju on kas tahtlikult maha vaigitud või tsensor ei ole lubanud neid puudutada, sest need on okupandile tänapäevalgi valusad küsimused ja nende meenutamine võiks eriti okupeeritud Eesti noorusele, kes seda aega ei ole kaasa elanud, anda okupandi käitumisest ja võtetest väga imeliku pildi ja kergitada piinlikke küsimusi.

Kes neid aegu mäletab, sellel toda raamatutu lugedes ei ole raske leida vastust seal lahtiseks jäänud või ebamääraselt vastatud küsimustele.

Teos algab eesti diviisi formeerimisega kuskil Uurali jalamil 1942. a. kevadel. Eespool on ainult nimetatud, et "22. Eesti Territoriaalne Laskurkorpus pidas võitlust 1941. a. suvel pealetungivate fashistlike vägedega Porhovi, Dno ja Staraja Russa" piirkonnas.

Siis korraga kaob see laskurkorpus nagu maa alla ja alles 1942. a. kevadel hakatakse eesti väeosi formeerima. Selle formeerimiskäigu kirjelduses nagu muu seas libiseb lause, et "väeossa saabujad kannatasid alatoitluse all.

Andsid tunda tööpataljonides veedetud päevad ja pika reisi vintsutused ... Vitamiinide puudusest ülesaamiseks valmistati kuuse ja männi okastest vitamiinjooki (lk. 8)".

Kuidas need mehed rindelt korraga sattusid tööpataljonidesse? Sellest autorid vaikivad kas teadlikult või on olnud sunnitud vaikima.

Tõsiasi oli see, et eesti söduritel ei olnud mingit huvi sõdida punase orjaimpeeriumi eest ja neid rohkesti andis endid sakslastele vangi. Selle tulemuseks oli, et eesti väeosad saadeti töölaagritesse või niinimetatud tööpataljonidesse laiali.

24. okt. 1941 Eesti kompartei keskkomitee pöördunud N. Liidu kaitsekomitee poole loa saamiseks eesti rahvusliku väekoondise moodustamiseks. 18. dets. on selleks "luba antud". Milleks nii pikk viivitus? Põhjust muidugi ei esitata, kuid on teada, et varajase ning külma talve tõttu oli sakslaste rünnak Moskva vallutamiseks katkenud ja lääneliitlaste poolt lubatud igakülgne abi nii toitainete kui relvade näol hakanud saabuma, mille tõttu Moskva võimumeeste lootused olid parenenud ja omalt poolt taheti siis ka maksimum teha, mille hulka kuulus rahvusväeosade uuesti formeerimine, kuid juba hästi tiheda poliitilise valve all. Sellest kõigest raamat muidugi vaikib.

Ainult paaris kohas on riivamisi juttu Ameerika jalanõudest ja nende kohta antakse hävitav hinnang, sest need ei olevat vastu pidanud, olnud "väga kohmakad ja halvasti painduvate taldadega (lk. 25) ..."

Eesti üksuste formeerimisel pandud kohe käiku köva "poliitiline selgitustöö", sest "kuigi enamik polgu koosseisust oli valmis astuma võitlusse vihatud vaenlase vastu, leidus neidki, kellel vanast ajast oli veel säilinud eelarvamusi nõukogude korra suhtes. Oli neidki, kellele esimeste sõjakuude sündmused olid negatiivset mõju avaldanud. Nii seisi polgu juhtkonna ees "ülesanne valmistada mehi ette ka poliitililselt (lk. 11)"

Kuivõrd suurt tähtsust osutati punasele propagandale, seda näitab asjaolu, et mehed elasid maasse ehitatud muldonnides, kuid "poliitõppuste ja poliitinformatsioonide jaoks ehitati välisklassid (lk. 13)."

Ja mis seal poliitõppustel räägiti, selle kohta vilksatab lk. 20 lause: "Selgitati nõukogude riikliku ja ühiskondliku korra aluseid, räägiti vene ja eesti rahva ajaloolisest sõprusest (tegelikult see "ajalooline sõprus" seisnes Eesti ala laastamises ning elanike tapmises Vene tsaaride sõjakäikude puhul, hiljem enamlaste poolt. A. K.) ja saksa fashistide metsikustest."

Väeosade juhtide kõrval olid igas üksuses oma politrukid. Mehed, kes 10 tundi päevas olid teinud lahingudrilli, käsutati tihti pärast seda veel miitingutele, et kuulata propagandat. 1942. a. oktoobri alul likvideeritud NSV Liidu ülemnõukogu presiidiumi otsusega komissaride ametikohad. "Ainujuhtimise põhimõte tähendas nüüd seda, et komandöri vastutus isikukoosseisu poliitilise ja moraalse olukorra eest suurenes," ütleb polgu ülem O. Mullas (lhk. 28).

Velikije Luki alla 1942/43 a. vahetusel läks polk koos teiste eesti diviisi polkudega lahingusse. Et siin osal meestel puudus tahtmine punaste türannide eest võidelda ja nad andsid endid sakslastele vangi, sellest muidugi vaigitakse. Samuti vaigitakse paljustki muust. Näiteks võitluste puhul Eesti mandril.

Et seal olid vastas Eesti piirkaitse rügemendid ja Eesti Leegion, sellest ei sõnagi, nagu neid poleks olnudki vaid ainult "hitlerlased", nagu autorid vastaseid nimetavad. Teame kõik, et mehed venelaste poolt organiseeritud eesti üksustes ei olnud kõik Stalini jüngrid. Paaris kohas on nimetatud eesti omakaitset, millest paar väiksemat üksust polgu meeskonna kätte sattunud. Mis nendest hiljem sai, sellest ei sõnagi. Polk on tunginud admiral J. Pitka mehed punastel okupantidel vastas, sellest ei sõnagi. Lk. 126 leidub vaid ebamäärane lause: "Vastupanu osutasid ainult väiksemad omapead tegutsenud vaenlase grupid. Varjudes metsas sooritasid nad siin-seal arglikke kallaletunge teed mööda liikuvatele kolonnidele."

Saksa vägedele oli antud käsk Eesti mahajätmiseks. Mis huvi oli neil siis ennast metsades varjata ja sooritada kallaletunge? Nende eesmärk oli võimalikult kiiresti lahkuda.

Eesti "vabastamine" läinud suure hooga hoolimata vaenlase visast vastupanust, mida tegelikult ei saanudki olla eespool nimetatud põhjustel.

Kus vastupanu osutus tõsiseks oli Sõrve poolsaar, mida Kuramaa sillapea kaitse seisukohalt katsusid sakslased hoida. Selle väikse kitsa riba pärast käis üle kuu aja verine võitlus. Kui palju siin punakorpuse ridades olnud eesti mehi läks maamulda, sellest autorid vaikivad. Loetletud on vaid üksikud langenud komandörid ja kompartei liikmed.

A.K.

83 noort soovib noortekursusele

Tänavustel Eesti Noortetöö poolt korraldatavatele kursustele nii Gotlandil kui ka Tuneesias on rekordiliselt suur registreerinute arv. Tervenisti 83 noortejuhti on avaldanud soovi osavõtuks nendest kahest kursusest. See on esmakordne juhus, et selline suur hulk eesti noori tunneb huvi kursuste vastu. Alles mõni aasta tagasi oli harilikuks nähtuseks, et oli vähem soovijaid osavõtuks kursustest kui oli kohti.

Viimase paari aasta jooksul on aga märgata vasupidist nähet. Tuleb kohtadest puudu olgugi, et kursuste arv eesti noortele on mitmekordistunud — räägime isegi vahel kursuste inflatsioonist. See vastärganud huvi eesti kursuste vastu oleneb kindlasti osaliselt asjaolust, et need kursused tänu riiklikule toetusele on muutumas aina atraktiivsemaks.

Samuti ka nähe, et eelmised kursused on hästi õnnestunud tõstab huvi nende vastu ja teades, et eesti noorte arv on suur nendel kursustel annab see tõuke ka kõhklejale, — et minna ja kohata teisi omavanuseid ja samahuvilisi eesti noori kursustel. Ühesõnaga oleme siin lahti saamas varem valitsenud "halvast nõiaringist".

Kuna osavõtjate arv on tänavu, nagu varem mainitud, liiga suur,siis ollakse seekord sunnitud umbes pooltele noortejuhtidele kohtade puudusel eitavat vastust andma.Vastuvõtmisel kursusele saab arvestatud mitme asjaoluga: Et kas on varem eesti noortejuhtide kursustest osavõetud ja sel juhul millist huvi ja indu on seal ülesnäidatud. Teiseks kui suurt huvi on varemalt ülesnäidatud osavõtuks eesti noorteliikumises. Pearõhku pandakse siiski tulevikuväljavaadetele — kuidas keegi kavatseb olla kasuks eesti noortetöölle eri sektorites ja kuidas kursusel saadud teadmisi ja inspiratsiooni kavatsetakse tegelikus noortejuhtimises ära kasutada. Lõpliku valiku osas katsutakse silmas pidada ka geograafilist jaotust, nii võimalikult paljudest eri Rootsi osadest tuleks noortejuhte kursusele.

Noored ära, kes pärast seda selektsiooni kursusele pääsevad, peavad arvestama sellega, et kursuse kava saab olema pingutav ja et "tamp saab olema köva!"

RIKS

Lühiteated Ameerikast

● **Üleriigiline raudteede ja reisijate korporatsioon võtab maikuust alates üle linnadevahelised raudteeühendused, lõpetab kohati senised rongiühendused, kuid kahekordistab rongiliikluse Boston — New York — Washingtoni liinidel.**

● **USA sõjalaevastik Vahemeres saadab 4 oma hävitajat 16. aprillil Musta merre, kus sõjalaevad ringi sõidavad 6 päeva, hoolimata sellest, et N. Liit niisugust tegusi provokatsiooniks nimetab.**

● **Esindajatekoda otsustas häältega 299:99 ja kahe erapooletuks jäämisel pikendada sundusliku sõjaväeteenistuse kohustust kuni 1973. aasta suveni, mille järele loodetakse üle minna vabathatlikest koosnevatele sõjajõududele.**

■ **Lääne-Saksamaal konstrueeriti** kirjutusmasin heliloojatele. Klaviatuuril on tähtede asemel noodimärgid.

■ **Indias kehtiva liiklusmäärustiku** kohaselt tuleb pimeduse saabudes paigutada igale elevandile põlev elektrilamp.

Ühendriikides kultuuripäevad noorte esinejatega

NEW YORK (VES) — New Yorgis toimusid kolm päeva kestnud "Kultuuripäevad 1971", mis töi kohale osavõtjaid rohkesti, ent siiski vähem kui korraldajad olid lootnud. Osavõtjaid oli tulnud Torontost, Chicagost ja teistest keskustest. Laupäeval ja pühapäeval kogusid mõned ettekanded osavõtjaid kuni paari sajani, reedel, mis oli tööpäev, oli aga osavõtjaid alla saja. Õnnestunuimaks oli päevade avaüritus kunstinäituse avamisega ja kontserdiga Eesti Majas. New Yorgi eesti leht Vaba Eesti Sõna avaldab imestust, et mõnedele pressiesindajatele ei võimaldatud sissepääsu, kuigi korraldajad kuulusid liberaalseisse noortegrupeeringuisse.

Päevad avas tervitusega korraldava komitee poolt dr. Heino Ainso, andes sõna konsul Aksel Linkhorstile, kes andis edasi päevade aupatrooni, peakonsul Ernst Jaaksoni tervitused. Viimane viibis ise Euroopas.

Aksel Linkhorst ütles, et kultuuripäevadel on eriline missioon noorema generatsiooni hoidmisel seoses eestlusega. Samuti avab see perspektiive eesti kultuuri tutvustamiseks väljaspoole.

Eesti kultuuril pole kahjuks okup. Eestis võimalusi vabaks arenguks. Kui seal siiski püütakse leida survele vaatamata teid vabamaks loominguks, siis tuleb püüdlejatele tunnustust avaldada. Sõna võtsid veel Kultuurifondi esimees K. Jõgise ja kunstinäituse osas Ilse Peetaru.

Järgnenud referaatides kõnelesid arhitekt Siilaste eesti moodsast arhitektuurist, käsitledes peamiselt oma muljeid okupatsiooni ehitustest praeguses Tallinnas, mag. Imre Lipping Eesti ajaloo põhiküsimustest ja Arvo Naelapea täienduskoolidest (kritiseerides Toronto 500 lapsega täienduskooli töömeetodeid — referendil on oma täienduskool seal,kus õpetamine rajaneb laste endi soovidele).

Hans Mirka juhtis diskussiooni "Soome ja meie". Laudkonnas olid kaasas endised Soome stipendiaadid, kes kõnelesid oma kogemustest ja kes andsid Soomele ja soome rahvale väga hea hinnangu. Soomlastel on eestlastele palju pakkuda ja Soome köidab eestlasi, oli noorte arvamine.

Käsitamist leidsid ka Soome praegused poliitilised olud ja mured. Näis, et Soomele pühendatud laudkonnavestlus huvitas ja haaras kuulajaid enim. Laudkonnas olid diskusioonijuhina H. Mirks, Marju Rink-Parming, Maria Pedak ja dr. H. Leesment. Viimane on Helsingis arstina lõpetanud ülikooli ja töötanud Soomes jaoskonnaarstina.

Kolmandas seminaris kõneles samaaegselt Endel Loide oma vaimsuse otsinguist Eestis. Ta käsitas ajaloolist tausta, mida meie osas nii kaugemas kui ka lähemas minevikus on vöörsurve all vööriti kui ka vääriti käsitatud. Üksikute ajaloo allikatest võetud näidete varal ta näitas, kuidas meie oleme seisnud tegelikult vaimselt-kultuuriliselt kui ka majanduslikult meie vaenlasist kõrgemal järjel. Vaenlased said enese ülivõimu suruda meile peale ainult meie vaimsuse hävitamise teel. Aga meis ei suudetud kõike hävitada. Juba ärkamisajal, ja sellest peale hiljem seda tungivamalt esines püüd oma enese, rahvusliku mina leidmiseks. Üks teesid selleks oli rahvusliku usundi, populaarselt tuntud taarausu loomise katse. Esitanud usundi aatelise aluse lühidalt, kui ka mõned väljavõtted põhikirjast, järgnesid läbirääkimised, millesväga elavalt sõna võeti ja mis paisus kaugelt üle ettenähtud aja. Küsimus tuleb veel edaspidigi mõttevahetuse korras vaatlustle.

Lugeja kirjutab

KOOLIMEHE PÄRANDIST

V.a. EPL toimetus! — Lugedes Eesti Päevalehes ja Teatajas Eesti Laenu-Hoiu ühisuse peakoosoleku kirjeldust, esines viimases lehes edasi antud andmeid sõnavõttudes, mis vajavad õiendamist, kuna need vildakalt kirjeldasid hiljuti surnud eesti koolimehe pärandist moodustatud sihtasutuse summade päritolu. Kuna olin koolimehe eluajal tema majanduslikuks abistajaks ja sellega teadlik üksikasjadest ja tõsioludest, oli mulle suurimaks üllatuseks Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse esimehe koosolekul avaldatud väide, nagu oleks tegemist mingite eesti ühiskonna ja Rootsi valitsuse toetussummadega, mis kipub lahkunu nimele varju tekitama.

Võin kinnitada, et Sihtasutus, mis moodustati pärast koolimehe surma, koosneb summadest, mis olid tema legaalne palk aastate jooksul asutusest, kus mina palju aastaid olen olnud üks revidentidest. Lahkunu ei soovinud temale määratud palka välja võtta maksustamiseks ja pidi seda tegema hiljem, kuid kahjuks tuli surm vahele ja summad jäid tema poolt puutumata. Järelikult ei olnud see mingi "ühiskondlik-riiklik summa", vaid tubli töömehe äräteenitud töötasu. Milleks on vaja selliseid andmeid esitada?

HERBERT IIR

Huumorit

Daam, kes oli väga heal arvamisel oma häälest, tutvus dirigendiga ja demonstreeris talle oma kunsti.

"Mulle on paljud öelnud, et niisuguse häälega võin ma ooperisse minna. Kuidas teie arvate?"

"Loomulikult, Kui te pileti ostate. . . .

*

Neine ütleb mehele kinost väljudes:

"Ma ei mõista, mis selles Brigitte Bardot's leitakse. Kui soeng, figuur ja rinnapartii ära võtta mis temast siis enam järele jääb?"

"Sina," vastas mees süngelt.

*

"Lugupeetud koosolekujuhataja," katkestas kõnemees oma kõne ja pööras juhataja poole, "koosolejad teevad nii palju müra, et ma enam isegi ei kuule oma sõnu."

"Ärge muretsege", hõikas keegi tagarest. "Kui te oma sõnu ei kuule, siis ei kaota te sellega midagi!"

*

"Missuguste loomade liiki kuulub prillmadu?" küsib õpetaja.

Pärast lühikest mõtlemist vastab õpilane:

"Lühinägelike liiki."

*

"Kooli ma enam ei lähe", teatas Dick pärast esimest koolipäeva. "Lugeda ja kirjutada ma ei oska ja rääkida ei lubata!"

Solnas suri 4 .apr. Vassili Kommel, sünd. 30. dets. 1905.

Leinateateid

Ameerikas suri 9. apr. Helmi Lüll, sünd. 23. veebr. 1894.

Vancouveris suri 1 .apr. Eric Gordon Treikelder, sünd. 22 okt. 1956 Vancouveris.

Kanadas suri Paul Rasins.

Tallinnas suri 10. märtsil endine Nõmme linnas töötanud hambaarst Amanda Põlluaas.

● **Solnas kuulutati abiellujatena maha Jan Ström ja Margareta Pill.**

Kas Brezhnev ja Kossögin vcavad löpuks Brandti alt Berliini-küsimusees? Brezhnevi parteikongressi-könest jäi mulje, et venelased ei mõtlegi Berliinis järeleandmistele.

Brandt lahendab Berliini-küsimust IDA SUUNAST?

NEW YORK (ME) — U.S. News & World report'is on korduvalt teravalt kritiseeritud Willy Brandti idapoliitikat. Nüüd on selle mandri tähtsam poliitiline ajakiri jälle käsitanud küsimust samal viisil. Artikkel kannab pealkirja "Willy Brandt lahendab Berliini küsimust idapoolt" ja selles üteldakse muuseas järgmist: "1972 a. presidendivalimiste pealoosungiks ei ole mitte Vietnami ega Lähis-Ida probleemid, vaid hoopis Euroopa küsimused. Euroopa küsimuste südamikus on Lääne-Saksamaa probleem. Lääne-Eruoopa suurem ja võimsam riik on alanud sellist kokkumängu oma vana vaenlasega, et see tekitab järjest kasvavat rahutust Washingtonis. Selles lavastuses on peaosa kansler Brandt'il, keda peeti kommunismi vastaseks.

Nüüd küsitakse kuhu viib Brandt'i selline poliitika? Kas Brandt on rahu pioneer, kes tahab pärast veerand sajandit kestnud külma sõda saavutada uut kestvat rahu Euroopas? Ehk, nagu teised väidavad, ohverdab Brandt oma tehingutega kommunistidele senise läänerliikde liidu ja koostöö? Ühe ringkonna arvates on ta läänerliikde ainus lootus, teiste arvates sotsialistist kantsler kas teadlikult või ebateadlikult mängib kogu kontinendi punaste kätte.

"Ostpolitik" tähendab sõna-sõnalt idapoliitikat, kuid Brandt annab sellele täielikult uue tähenduse-saavutada normaalseid vahekordi oma vana vaenlasega ja jääda samal ajal hääde vahekordade tasemele läänega. Nixoni administratsioon toetab ametlikult Brandti seisukohti, kuid samal ajal on valitsuses tugev vastuseis neile. Kõige suurem vastuseis tuleb aga väljastpoolt. Olgu siin nimetatud endine välisminister Acheson, välisministri abi G. Ball, republikaanid John J. MacCloy, Lucius Byb Cley jt.

Eane kui Brandt'il oma tehingutega on võimalik täiel hool edasiminna vajab ta nelja riigi eelnevat kokkulepet Berliini küsimuses.

Ameerika ja tema enda kodune opositsioon süüdistab, et idapoliitika tähendab ühepoolset mahamängimist. Kõik venelastele ja poolakatele, kuid mitte midagi sakslastele Mõlemad lepingud on sisuliselt rahulepingud, millega kindlustatakse punaste täielik kontroll Ida-Euroopa üle, loovutatakse territooriumid, mis aastasadasid on kuulunud Saksamaale ja Lääne-Euroopasse. Samalaadsed tehingud on ettevalmistamisel ja allakirjutamisel Tshehhoslovakkia, Ungari ja Bulgaariaga. Vormiliseselt Brandti idapoliitika on üks osa Nixoni tuntud läbirääkimistepoliitikast. Mõned isegi arvavad, et Brandt teotseb otseselt Nixoni nimel ja ülesandel.

Selleks, et rahustada ameeriklasi sõidab veel sel kuul Bonni välisminister Scheel Washingtoni ja temale järgneb kevadel Brandt isiklikult.

Brandti tehingute peaobjekt pole mitte ainult Saksamaa idapiirid, vaid hoopis 110. miili idatsoonis ja idapoolt raudse valliga lahutatud 2. miljoni elanikuga endine ühise Saksamaa pealinn Berliin. Brandt on ametlikult ja avalikult deklareerinud, et enne ei ratifitseerita N. Liidu ja Poolaga sõlmitud lepinguid, kui vastaspool kindlustab ohustamata juurdepääsuteed Berliini. Soovitakse ka mõnesuguseid kergendusi liikluses Ida ja Lääne-Beriiini vahel. Kommunistid on aga selgesti deklareerinud, et nad nõuavad, et USA, Briti ja Prantsusmaa loobuks avalikult oma suveräänsetest õigustest Berliinile ja ainult siis on nad nõus tegema kergendusi liiklemiseks Berliini viivatel maanteedel.

Brandt loodab, et majanduslikud tehingud poolakatega ahvatlevad venelasi järelandmisteks.

Nende tehingute puhul peab aga kõige kibedama pala neelama Ida-Saksamaa kommunistlik juht Ulbricht, kes ei kannata, et üle tema pea Kreml sooritab tehinguid Bonniga. Moskva keeldub aga järelandmistest Berliini suhtes ja loodab, et lepingud ratifitseeritakse ilma venepoolsete järelandmisteta.

Juhul, kui senine kemplemine ja olukord edasi kestab, siis mitmete ekspertide arvates Brandti idapoliitika on määratud luhtumisele, millel on traagilised tagajärjed Brandt'ile ja tema toetajatele. Kantsleri kritikud nii Saksamaal, kui ka väljaspool teevad kõik selleks, et nii läheks", kirjutab ajakiri. See on ka Balti riikide staatuse eest võitlejate soov, kuid Poola Kongress Kanadas on annud Idapoliitikale oma rohelise tule.

AJK

Kanada eesti pangas 6,4 milj. dollarit

TORONTO (EPL) — Toronto Eesti Ühispanga asjaajaja-direktor J. Künnapuu teatas panga 17-nda tegevusaasta aruandes, et panga arvete üldseis on praegu 6,4 miljonit dollarit (32 milj. Rootsi krooni).

Aasta jooksul tõusid hoiused 700.000 dollarit (3,5 miljonit krooni). Panga puhastulu oli 25.800 dollarit.

Kommunism läänemaailmas ei ole leidnud kasvulava

(ME) — Käesoleva aasta 21. jaanuaril möödus 50 aastat Itaalia kommunistliku partei asutamisest. Selle sündmuse tähistamiseks toimus selle aasta jaanuaris umbes 16 000 kommunisti palverännak maa kõikidest osadest Rooma äärelinna spordihoonesse, kus austati 70-aastast partei sekretäri Luigi Longot, kes sel puhul deklareeris: "Ettekuulutus oli, et meie eluiga on lühike. Täna ei saa keegi ignoreerida meie püsimist ja tugevust". Maailma ajakirjandus, vaadeldes sellega seoses kommunismi olukorda Euroopas, ei saa ühineda itaallasest kommunisti optimismiga. 21. jaan. 1921 oli Lenini ja kominterni kindlaks veendumuseks, et "Itaalial on kõik vajalikud eeldused, mis garanteerivad suure proletaarliku revolutsiooni võidu". Lenin, nähes ette tööstuste suurt arengut, nägi mitte ainult Itaaliat, vaid kogu LääneEuroopat rammusa kasvulavana kommunismile. Täna, tõsi küll, võime leida kommunismi vähearenenumate juures Ida-Euroopas, Aasias, Aafrikas ja Lõuna-Ameerikas. Euroopas saab kommunismist olla juttu ainult kolmes riigis — Itaalias, Prantsusmaal ja Soomes.

Mööduvuuks ei saa olla siin propagandaköned, vaid tõelisus rahvaesindustes, kuna sinna on kontsentreerunud kogu selle ideoloogia saavutuslik löögijõud. Itaalia 630-liikmelises saadikutekojas on 167 ja 315-liikmelises senatis 76 kohta kommunistidel, Prantsuse rahvuskogu 487 liikmest on kommuniste 34, kuna senati 283 liikmest on kommuniste 18, Soome parlamendi 200 istekohast soojendavad kommunistid 36 istekohta. Kommunistlikus parteis teatakse olevat liikmeid: Itaalias 1,507 miljonit (rahvaarv 54,6 miljonit), Prantsusmaal 350,000 (rahvaarv 50,3 milj.) ja Soomes 47.000, kusjuures Soome üldiseks rahvaarvuks on 4,7 miljonit. Viimastel valimistel oli kommunistidel hääli: Itaalias 26,95 prots, Prantsusmaal 21,5 prots. ja Soomes 16,4 prots. Soome poliitilist ja välispoliitiist olukorda seejuures saab lugeda kõige vähem vabaks või normaalseks.

Olles loobunud oma vanast loosungist "Tanto peggio, tanto meglio" (mida halvem neile, seda parem meile), ei saboteeri itaalia kommunistid enam nimetamisväärselt üldist korda ja seadlusandlust,

Prantsuse kommunistliku partei 50-a. juubelipidustusi läinud aasta lõpul oekoreerisid Poola mässud ja Leningradi protsessid. Veel Ungari sündmuste ajal prantsuse kommunistide häälekandja "L'Humanite" asus kuuleka Moskva sulase postisioonil.

Läinud aastal olid samas ajalehes hääled erinevad. Prantsuse kommunistidel on ärkamas mingi endast lugupidamise aimus. Ja kui kõnelda kommunistidest Soomes, siis ei saa jätta meenutamata, et nad olid Tshehhoslovakkia sündmuste puhul ühtedeks esimesteks protesteerijateks.

Soome kommunistlikus parteis on selgesti eraldatavad "rahuliku tee" ja "klassivõitluse" poolused, millistest mõlemad koostöömängus Moskvaga peavad siiski poolehoiuvõitmiseks rahva hulgas kaalutlema iga astutavat ssmmu.

Mujal Euroopas on kommunistid nimetamisväärselt esindatud veel ainult Rootsi uues ühekojalises, 350-liikmelises parlamendis 17 kohaga. Parteil teatakse olevat Rootsis (rahvaarv 8 milj.) 29.000 liiget. 30.000 liiget on kommunistlikel parteidel Lääne-Saksamaal ja Austrias (elanike koguarv vastavalt 59,1 ja 7,4 miljonit), rahvaesindustes puuduvad neil aga saadikud. Samuti ei ole kommunistidel esindust Inglise ülem- ega alamkojas, kuigi Inglismaa 55,6 miljoni elaniku hulgast kuulub kommunistlikku parteisse 29.500. Belgia 9,6 miljonist elanikust on kommuniste 12.000. Nad said viimastel valimistel 3,3 prots. häältest ja võitsid esindajatekoja 212 kohast 5 ja senati 178 kohast 2. Hollandis on esimese koja 75 liikme hulgas kommuniste 1, teise koja 150 liikme hulgas 5. Liikmeid Hollandi kommunistlikul parteil on 10.000, rahvaarv 12.9 miljonit Taani rahvaarvuks on 4,9 miljonit, kommuniste 10.000, kellest 1 pääses viimastel valimistel parlamendi 179 liikme hulka. Shveitsis on kommuniste teadaolevalt 3.000 ja nende ridadest kandideerijad said viimastel valimistel 2,9 prots. häältest, mis võimaldas 5 kommunistil pääsu rahvusnõukogu 200 liikme hulka. Riiginõukogu 44 liikme hulka ei pääsenud neist ükski. Rahva üldarv Shveitsis on 6,2 miljonit. Üheks huvitavamaks on olukord 0,34 miljoni elanikuga Luxemburgis, kus 500-liikmeline kommunistlik partei sai valimistel 8 prots. häältest ja võitis sellega 1 tooli 56-liikmelises esindajatekojas.

On tähtis meeles pidada, et 17-kohaline "võit" Rootsis saavutati ainult tänu sotsialistide selgrootusele ja vigadele.

Vene otsesele survele ja sotsiaaldemokraatide võimuolekule umbes 40 aasta joksul. Lisaks sellele kehtib Rootsi kommunistide kohta väga tabavalt itallase Luigi Barzini iseloomustus: "Miljonid hääletajad ei tea praktiliselt midagi marksismist, vaid on veetud sisse ainult nimetusest "vaese rahva endastmõistetav partei". Rootslased ei ulatu aga isegi selleni: valimistel demonstreerisid nad täisverelist pursuilikkust, esitades oma platvormis nõude, et igal perekonnal olgu kaks kodu — stuga maal ja korter linnas!

Samasugune pursuilikkuse kultiveerimine, kasvanud välja marksismi mitte tundmisest ja vene kommunistliku kõrgklassi tegelikkusest, on arenenud ja arenemas haritlaste ja keskklassi häälte püüdmiseks teistes Lääne-Europa riikides. Kuigi osa radikaale läheb sellele liimile, jääb ajudelt parem osa kättesaamatuks, kuna need lähevad kaasa valitsustega järjest enam arenevates sotsiaalolude korraldamistes. Ungari, Ida-Saksamaa, Tshehhoslovakkia ja Leningradi protsesside vari ühes tankiroomikute vahetpidamatu kõrinaga on omakorda teguriks, mis järjest kindlamini muudab tegelikkuses läbikukkunud kommunismi sajandi suurimaks kaotajaks. Prantsuse sotsialisti Guy Mollet' ütelus, et kommunistid ei ole mitte vasakpoolsed, vaid mehed idast on paikapidav ja laialt levinud tõde.

Viiskümmend rahvust iseseisvas EESTIS

Et tänapäeva Eesti rahvastik koosneb paljudest neist rahvustest,mida Eesti Vabariigi ajal Eestis üldse ei esinenud, see on üldiselt teada, kuna vene okupatsiooniaegadel on Eestisse valgunud "Suurelt ja laialt Venemaalt" peale venelaste, ukrainlaste jt. ka terve rida väikeseid rahvuseid. Möödunud aastal toimunud rahvaloenduse andmed Nõukogude Liidu elanikkonna rahvuste kohta pole läänemaailmas kättesaadavad, mispärast puuduvad ka andmed Eestis elavatest rahvustest. Neist andmeist on avaldatud ainult osa, s.t. andmed suuremate rahvusgruppide kohta. Kuna neid andmeid on meie ajakirjanduses läinud aastal mitmel korral üksikasjalikumalt vaadeldud, pole siinkohal tarvidust seda enam korrata, küll peaks aga omajagu huvi pakkuma küsimus: milliseid rahvusi elas Eestis 35. aastat tagasi, s.t. viimase eestiaegse rahvaloenduse ajal.

Vastuse eelpoolsele küsimusele saame 1935.aastal ilmunud rahvaloenduse materjalidest, mis Riigi Statistika Keskbüroo väljaandel avaldati kahes köites.

Eesti rahvusest elanikke või teiste sõnadega maa peremees-rahvast loetleti sel ajal 992.520 hinge, neist 464.789 meest ja 526.731 naist.

Teistest rahvustest kuulus tol ajal Eesti elanikkonda suuremal määral: venelasi — 92.656 (44.752 meest ja 48.084 naist), sakslasi 16.346 (6534 meest ja 9812 naist), rootslasi — 7641, lätlasi —5435, juute — 4435, poolakaid — 1608, soomlasi — 1088, ingerlasi — 841, mustlasi — 766 (meeste ülekaaluga — 419, kuna mustlasinaisi oli 347). Edasi selgus rahvaloendusel 35 aastat tagasi, et Eestis elas veel leedulasi — 253, taanlasi — 228, tatarlasi — 166, inglasi — 158, prantslasi — 102 jne. Kõik teised rahvused olid esindatud vähem kui 100-pealise hingega.

Millised olid siis need väikesed vähemusrahvused Eestis 35 aastat tagasi?

Üldiselt ei olnud meil teadagi, et vähemusrahvustesse alla 100 inimese kuulusid helveetslased, tshehhid, hollandlased, kreeklased, ungarlased, ja isegi karaimid 26 hingega, kes elunesid Tallinnas. Samuti leidus Eesti vähemusrahvuste ridades valloone, ossetiine, abhaaslasi ja moldaavlasi. Soome-ugrilaste peresse kuuluvatest rahvustest elas Eestis liivlasi 13, karjalasi 7, mordvalasi 3 ja vadjalasi samuti 3.

Rahvaolendusel märgiti eestlaste seas eraldi ka setusid ja nende arv oli kogusummas 14.961, neist mehi 7377 ja naisi 7584.

Suuremal enamikul Eesti tolleaegsest elanikkonnast oli koduseks keeleks eesti keel — ainult 4574 inimesel ei olnud igapäevaseks keeleks eesti keel.

Vanaduse järele oli Eestis 35 aastat tagasi kõige rohkem 21—2 7aastaseid inimesi, kuna üle 80 aasta vanu oli 2.466 ja üle 90 aasta vanu 256. Kõige vanemaks inimeseks oli sel ajal üks Tartu maakonnas elunev naine — 106-aastane, kuna saja-aastaseid all üle riigi kolm. Kõige rohkem vanu inimesi — 96 ja 97 aastaseid elas Talinnas, tervelt 36 inimest. Teistes linnades oli vanuse "rekord" Tartus, Võrus, Petseris ja Rakveres. Ainult väikeses Tapa linnas ei elanud ühtki inimest, kelle eluaastad ulatunuks üle 90. Kõige vanem Tapa elanik oli siis 88-aastane.

Igor Tamm surnud

Moskvas on surnud 75 a. vanadses N. Liidu aatomipommi "isa" Igor Tamm, Rootsi Nobeli auhinna laureat aastast 1958. Tamm on sündinud Venemaal, kuid nimest võib oletada, et ta on eesti päritoluga.

● **Mall (n-na Mölder) ja Daniel Stålhammarile sündis Göteborgis tütar.**

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 694771 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Ernst Idla vestlemas ühe oma noorimast generatsioonist esinejaga.

Idla tookord ja nüüd Vaadates juubeliesinemist

15 aprillil 1946 toimus esimene suur Idla-õhtu Stockholmi Kontserthoone suures saalis. Täidetud eestlastega. Ja laval, Idla poolt Rootsi jõudmisel pooleteise aastaga rekonstrueeritud valikrühm osalt endistest õpilastest Tallinnast, osalt siin Rootsis liitunud eesti naistest. See oli Ernst Idla esimene triumf oma uuel asukohamaal. Rootsi ajakirjandus oli üllatatud tema uutest, naisvõimlemist revolutsioneerivaist ideedest, esinemise dünaamikast, sarmist, elurõõmust, geniaalsest koreograafiast Kontserthoone lava kitsastele pindadele vaatamata. Eestlaskond oli uhke oma Idlale, oma võimlemisele, oma võimlejatele.

17. aprillil 1971 toimus Idla tegevuse 25-aasta tähistamise ja tema isikliku 70-aasta juubeli tähistamine Södertälje teatri Estrad moodsas ja mahukas lokaalis. Täidetud rootslastega, kelle seas loomulikult oli ka eestlasi. Ja väljamüüdud majaga ka teiseks, hilisemal kellaajal toimuvaks esinemiseks. Seekord oli laval Idla uusim eliit, hoolikalt valitud, kaunid rootsitarid. Ja esinemise lõpp-palaks olid Hugo Alfvéni rootsi muusikale komponeeritud rahvatantsulised palad. Eestit ei oldud unustatud ja programmi esimeses osas esitati programm "Eesti motiivid", mis tuletas meelde Idla loomingut aastast 1934 — see kanti ette eesti naiste poolt ka 1946 Kontserthoones Leida Idlaga, muusika autoriga klaveril. Muudatused tähendavad seda, et Ernst Idla 25 aasta jooksul on läbi löönud sellel maal, muutunud ka "rootsi mõisteks" ja selle maa prohvetiks. Prohvetiks, kel ka praegu on midagi uut ütelda ja kes suudab noori kaasa tõmmata.

Idla on 25 aasta jooksul avaldanud tugevat mõju selle maa naisvõimlemisele, kuigi ta ise on aegapidi eemaldunud mõistest võimlemine ja näinud oma tööd eeskätt kunstilisest perspektiivist. Tal on selleks õigus, sest tema koreograafilised anded on vastuvaidlematud. Meenutagem vaid Lingiaadi 1953, kus meister eesti naiste kaasabil saavutas oma karjääri ühe suurima triumfi Stockholmi staadionil. Kuid ometi on ka praegune Idla põhiliselt ikkagi naisvõimlemise uuendaja, olgu küll, et tema tegevus on suutnud ühendada füüsilise, psiühhilist ja esteetilise. See just paistis läbi ka juubeliesinemistes, kus nägime tema töö mitmeid astmeid, m.h. noorimaid, mudilasvõimlejaid, kes on saavutanud tubli "idaalikkuse" nii distsipliinis, kui ka võimetes liikuda rõõmsalt.

Idla ja tema töö on alati olnud seotud muusikaga. Leida Idla, Jürma j.t. aitasid teda omal ajal, nüüd on kasvanud uued kõrgetasemelised muusikalised abimehed-autorid, kes Idla liikumiskompositsioone muudavad samal ajal helikompositsioonideks — ungarlased Emil Lakso ja Zoltan Györey, rootslane Sylvia Karpe ja argentiinlane Daniel Lopez. Neist Lopez esindab võibolla enim "uut Idlat", kes armastab tam-tami põrinaid trummidel ja pallilöökides vastu põrandat, motoorset rütmikat, mis määrab kahtlemata täpsemalt liikumise sooritamise hetke, kui varem kasutatud meloodilisemad viisdi, mis mõjusid kuidagiviisi rohkem naiselikena. Kuid eks ole ju nainegi muutunud ja tänapäeva noorus armastab uusi, tihti atonaalseid helisid ja vaimustub juba paljast rütmist. Ernst Idla on haaranud sellest kinni ja muutunud nii moodsaks. Eestlastele, kel süda tuksub edasi meloodiatele, oli kahtlemata väga armas Idla vana, "pehmem" stiil.

Södertäljes nägime ka seda, nagu öeldud, koos vanade hiilgenumbritega "jooks ja kõnd" ümberrezhisseeritud vormis. See programmipunkt pääseb enim mõjule suurtes hallides — estraadilava on huvitavatele figuuridele ja leidlikkusele vaatamata liiaks kitsas. Ernst Idla uuemates liikumiskompositsioonides torkavad silma paiguti idamaalised käteliigutused randmest, mis mõjuvad efektitöstvalt, liikumised on hoolikalt stiilipuhtad ja peab ütlema, trupp on saavutanud isikupärase "näo" ning esineb vägagi ühtlaselt. Võibolla oli siiski õhtu huvitavaimaks ja parimaks numbriks "Teema 1971", kus Ernst Idla rakendab uusi ideid ja liikumisi ning saavutab visuaaiseid efekte kõrgest klassist. Eelpoolmainitud rootsi rahvatantsuline osa kuulub kahtlemata rohkem materjali hulka, millega "müüakse" Rootsit välismaa-esinemistel.

Programmi lõpul, kus publik elavalt aplausidega tänas meistrit ja tema õpilasi, toimus ka meistri austamine. Tervitusi töid Idla-Förening, kelle esindaja teatas, et ühing alustab aktsiooniga erilise Idla-Keskuse ja Idla-Instituudi loomiseks, edasi töi eestikeelse tervituse ja lilli eesti rahvatantsugrupi "Kassari" esimees Heldor Joa, esimese eestlastest koosneva rühma poolt töid tervitusi Evi Jõgi-Eichorn ja Olga Kuritko-Olt — mõlemad kandsid eesti rahvariideid. Siis teadustati Svenska Gymnastikförbundeti esindajat, kes aga kohal ei olnud, nii et õnnitluste ja lilledeandmise järg läks noortele Idla rühmadest, keda oli rohkesti, samuti tuli sülekoorem lilli lava tagant nendelt, kes isiklikult kohal ei olnud. Idla, vaatamata kirjutatud 70-nele ikka veel nooruslikult reibas, kutsus välja oma muusikalised partnerid, kes said tänulilli ja keda ta isiklikult presenteeris.

Juubelietendusel assisteerisid Ernst Idlat Ingrid Idla ja Siv Sommerström, teadustajaks oli Richard Dahl. Korraldajaiks olid Södertälje linna kultuurikomisjon ja Idla-ühing.

J.K.

"Äkki olin teadlik eestlane" A. Küng oma Eesti-raamatust

Neil päevil ilmus Aldus/Bonniers kirjastusel raamat, millest juba ette oli juttu — Andres Küngi "Estland — en studie i Imperialism" (Eesti — üks stuudium imperialismist, nimi tähendab uurimust sellest imperialismist, mille ohvriks maa on langenud). Andres Küng on lühikese ajaga saanud üldtuntuks nii rootsi-lastele kui ka eestlastele ja seda eeskätt raadio kultuurtunni OBS toimetajana, kes julgeb käsitleda ka Balti-kumi ja kes, nagu ta ise kinnitab, "ärkas" eestlusele ning võtab nüüd osa ka eesti organisatsioonide tegevusest, m.h. valitud saadikuna Rootsi Eestlaste Esinduses. Küng ise ütleb, et ta eestlasena muutus teadlikuks eeskätt rootsi raadio poolt antud tööülesandega, mis teda viis Tallinna.

Andres Küng jutustab meile:

— Üks kolleegidest Malmö-raadios kavatses programmisarja "Teistmoodi reis", kusjuures üks reisidest pidi puudutama tänapäeval unustatud reisieesmärke teisel pool Läänemerd. Ta pöördus minu poole, et teda aitaksin ja nii sõitsingi Nyman & Schultziga nädalaks Tallinna.

See reis kujunes mulle n.ö. "etniliseks shokiks" — kuuldes seal kõikjal eesti keelt ja rääkides inimestega emekeeles, mõistsin äkki, kui väärtuslik mulle on mu päritolu. Olen küll sündinud eesti vanematest ja lõpetanud ka Stockholmi eesti algkooli, kuid olin pärast seda enamvähem kadunud eesti ühiskonnast. Nüüd oli aga mul elamus, mis sarnaneb usulisele ärkamisele: olin jälle teadlik eestlane.

Tagasiteel Helsingisse otsustasingi koguda materjali, et kirjutada raamatut praeguse Eesti olukorra kohta. Osalt tundsin nagu kohustust, sest olles reisinud palju välismaal, olin kirjutanud palju Rootsi ajakirjanduses teistest maadest, mitte aga oma kodumaast. Selle esimese reisi sooritasin tavalise turistina, teisel reisil taotlesin viisat ajakirjanikuna ja üllataval kombel sain selle. Ja Tallinnas võimaldati mul teostada soovitud intervjuud, välja arvatud kompartei esimese sekretäri Käbinaga. Võimalik, et seda ei võimaldatud, kuna ta kuulub "jeestlaste",s.o. Venemaa eestlaste hulka ja räägib vördlemisi viletsat eesti keelt.

Veel suvel 1970 räägiti Tallinnas sellest, kuidas Käbin avanud laulupidude juubeli sõnadega "Kallid seebrad", tulemata toime sõnaga "sõbrad".

Mul võimaldati ka Tartus viibida ühe päeva kestel, seevastu lääneranniikule mind ei lastud minna.

— Kas esines kogutud materjali esitamisel ka raskusi?

— Kõigepealt pidin mõtlema, kas mõne andme või väite avaldamine ei too raskusi ühele või teisele Eestis kohatud inimesele. Jätsin seepärast välja kõik andmed, mida võiks identifitseerida mõne kindla inimesega või inimestega.

Ja siis oli raskusi allikmaterjaliga nii kvantiteedis kui ka kvaliteedis — pidin vältima propagandistlikku materjali, et kirjutada nii asjalikult ja objektiivselt kui võimalik. Kõige raskem oli muidugi hoida distantsi ainega, kuna olin tugevasti emotsionaalselt angazheeritud.

Esimene versioon kujuneski liiga emotsionaalseks ja pidin selle ümber töötama.

— Mis on eesmärgid selle raamatu juures?

— Mul on olnud lootus, et suudan esitada materjali selliselt, et see tekitaks huvi meie võitluse suhtes ka nendes ringkondades, kus praegu meist midagi ei teata, kuid kus ollakse ägedad imperialismi vastased.

Usun, et on võimalik veenda ka paljuid nendest poliitiliselt huvitatuist Rootsis, keda eestlaskond on pidanud "lootusetuiks". Sama oluline on tuletada meelde meie vanadele toetajatele rootslaste hulgas, et võitlus käib edasi ja ei lõpe enne kui Eesti iseseisvus on taastatud. Ei tohi kuidagi tekkida muljet, et siin sündinud eestlaste sugupõlv oleks unustanud oma rahvuslikud võitulsülesanded.

Nii kaua kui eestlaste passiivne vastupanu kodumaal on nii tugev, kui ma raamatus kirjeldan, ei tohi me kaotada vastutustunnet siin privilegeeritud oludes. See ei tähenda, et me ei peaks samaaegselt huvi tundma ka teiste rahvaste vabadusvõitluste vastu. Sellest loobumine oleks ebaaus ja ebataktikaline. — Kolmandaks motiiviks raamatu kirjutamisel oli vajadus informeerida üleskasvavat Balti noorust siin maal oludest ühes Balti riigis. Loodan huvi luua oma isamaa vastu nende juures, kes on vöördumas Balti ühiskondadest Rootsis, samuti et suunata noorte huvi kodumaa vastu positiivselt. Taotledes vabaduse ja iseseisvuse taastamist ei ole põhjust loobuda huvi tundmast selle kultuurilise arengu vastu, mis seal toimub vaatamata tsensuurile ja venestusservele.

— Kas nood eesmärgid on saavutatavad?

— Esimesed reaktsioonid on positiivsed. Olen töötanud selle raamatu kallal sama palju kui oma varasema kolme raamatu peale kokku. Ise olen tulemusega rahul. Juba päeval, kui arvustuseksemplarid jõudsid välja, helistasid mulle mitmed rootslased ja avaldasid tunnustust aine asjaliku ja objektiivse käsitamise eest. Folkpartei noorteliidu esimees Olle Västberg näiteks kirjutas, et raamat on "erakordselt ülihuvitav".

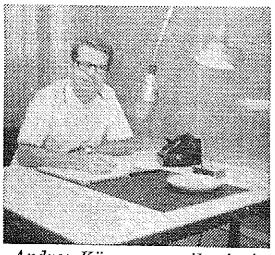

Andres Küng oma mikrofonilaua taga rootsi ringhäälingu Malmö-toimetuses.

Muide arutas FPU keskjuhatus minu ja lätlase Lapukinsi esildist suvisele kongressile toetuse andmiseks eesti, läti ja võimalikult ka leedu saadetele rootsi ringhäälingus, samuti meie poolt esitatud seisukohta, et nõukogude okupatsioon on ja jääb vastuvõtmatuks kui rahvusvahelise õiguse kõige rängem rikkumine.

Keskjuhatus võttis meie esildise, olles informeeritud minu raamatu sisust, üksmeelselt vastu.

— Kas raamat tuleb ka tõlkimisele teistesse keeltesse?

— Seda on soovitatud ja seda kavatsen. Oleksin selle pärast väga tänulik, kui lugejad võtaksid vaevaks saata mulle kriitilisi märkmeid praeguse väljaande kohta — mis on seal head ja mis halba, mis raskestimõistetav, mis liiga veninud, mis unustatud, mis faktiliselt ekslik, mis tendentslik, kust saab rahkem allikaid jne. Minu aadress on Sveriges Radio, 211 36 Malmö.

On oluline, et eestlased ise loeksid ja vahendaksid ka rootsi tuttavatele, et luua sümpaatiat ja mõistmist meie taotlusile.

— Pooleteise aastaga oled ilmutanud neli raamatut — see tundub rekordsena. Mis on järgmine?

— Pean kõige olulisemaks oma Eesti raamatu tõlkimist inglise keelde, võibolla ka mu raamatu maailma minoriteetidest tõlkimist. Pikemas perspektiivis tuleb kirjutada ka raamat üldiselt Baltikumi kohta.

Mõttes on mõlkunud ka raamat N. Liidu rahvuste poliitika kohta üldiselt. Viga on ainult see, et mittemarksistlikule lugejale on ülimalt väsitav lugeda nõukogude allikaid juba marksistliku analüüsiaparaadi ja terminoloogia tõttu.

Mu lähimaks raamatuprojektiks peale tõlgete teostamise, on kirjutada Aafrika kohta umbes taoline raamat kui mul ilmus Ladina-Ameerika kohta. Kuid pean oma esmaseks ülesandeks vaigustada Rootsit ja maailma olukordadest ja inimõiguste rikkumisest.

KJ

Times'i nekroloog min. August Tormale

LONDON (EPL) — Saadik A. Torma surma puhul ilmus 24. märtsi "The Times'is" pikem nekroloog saadik A. Torma surma puhul, keda nimetatakse viimaseks Balti riikide tunnustatud minister diplomaadiks.

Pärast tema eluloo kirjeldamist jutustatakse kuidas A. Torma, kes Londonis omas suurt respekti, kuna ei olnud kedagi, kes Balti ja N. Vene küsimuse tundmises oleks võinud temaga võistelda, peale Balti riikide okupeerimist kohe teatas Välisministeeriumile, et ta ei tunnusta mingit N. Vene poolt loodud reshiimi ja tegutseb edasi Vaba Eesti esindajana. Seda respekteeriti täielikult ja N. Vene agressiooni mitte tunnustamine Lääne tähtsamate riikide poolt oli osaliselt tema seisukoha ja energiline aktsiooni tulemus.

Balti kulla ülekandmist Londoni peab lehti Balti diplomaatia ettenägelikkuseks ja ütleb, et A. Torma võitles esireas selle kulla üleandmise vastu venelastele. Kirjeldatakse ka N. Vene manöövrit, kuidas nad püüdsid A. Tormast mööda astuda ja saatkonna nõuniku E. Sareperale adresseritud noodis nõudsid, et saatkond antakse nendele üle.

Lõpuks öeldakse ka, et saadik A. Torma laialdastest huvidest annab tunnistust see, et ta oli Briti ja Välismaa Piibliseltsi üks au-presidentidest.

EESTI VABADUS KAPITAL
POSTGIRO 25 40 50
ESTNISKA FRIHETSKAPITALET
Box 476, 101 26 Stockholm

Eine serveerimine maailma suurimal lennukil, millega Richard Norvell ja Sven Hanson sooritasid proovireisi, minnes läbirääkimistele Ameerikasse Eesti Päevad 1972 asjus.

Lennureis maailma suurima lennukiga erakordne elamus

Lennuks Kanadasse Esimestele Ülemaailmsetele Eesti Päevadele 1972. aastal on senini esimesel registreerimisetappil ühinenud reisiks umbes 650 eestlast Rootsis. Nüüd on alanud teine registreerimisetapp ja uued registreerimislehed on praegu antud trükki. Need uued hinnakirjad hakkavad maksma mai algusest ja on veidi kõrgendatud hindadega. Aprilli kuu jooksul kehtivad aga varasemad hinnakirjad.

Kanadas, USA-s, Inglismaal, Austraalias jm. on ka ettevalmistused Eesti Päevadeks käimas täie hooga. Arvud, nii osavõtjate kui esinejate hulgas juba ainuüksi registreerinute hulgas Ameerika mandrilt on imponeerivad. See eestlaste ühine üritus töötab kujuneda suuremaks kui varem arvestati. Allpool toome ära Lend Lääende juhi Richard Norvelli muljeid "proovilennust" jumbo-jet lennukiga üle Atlandi ja tulevikuplaane ühenduses Kanada Eesti Päevadega.

Olles just tagasijõudnud Ameerika mandrilt tunneme nagu ammutanud uut jõudu Lend Lääende läbiviimiseks ja oleme mõlemad Sven Hansoniga ka veendunud nende Päevade õnnestumises. Kogu reis jättis meisse sellise tugeva mulje, et nagu elab veel praegugi selle sees.

Juba lend Skandinaavia lennuühingu külalisena Boeing 747 sisseõnnistusreisil üle Atlandi oli elamus. Asudes lennuki pardale Kopenhaagenis oli tõega tunne, et sai astutud ühe suure laeva ja mitte lennuki pardale. Lennuk on nii ruumikas, et jääb tunne, et on käitutud ebaratsionaalselt ja et oleks samale ruumalale võidud paigutada topelt nii palju rahvast. Lennuk startis sujuvalt, nii et nagu polnudki tunnet et olime juba kõrgel pilvede vahel.

Lennuk on ise 70 meetrit pikk ja tiibade laius on 60 meetrit. Saabaosa ulatub ligi 20 meetri kõrgusele maapinnast, seega nagu 5-korruselise maja katus. Lennuk kaalub 350 tonni ja selle neli jetmootorit tarvitasid New Yorgi lennuks ca 150 000 liitrit kütust. Iga lennuk maksab ca 100 miljonit krooni ja lennukiirus on 1006 km tunnis.

Reisil näidati ka filmi, kuna lennukis on neli suurt kinoekraan.i Saime külastada ka lendurikabiini, mis asub lennuki teisel korrusel lennuki klubiruumide ees. Lennukapteni arvates oli aga seda lennukit lihtsam lennata kui selle eelkäijaid, kuna enamuse tööst teeb lennuki "raal, mida tuleb ainult programmeerida.

Pan American ongi meile lubanud kui mõni alternatiiv kogub vastava arvu inimesi anda lennuks sellise Boeing 747 õhuhiiglase. Seepärast olemegi osaliselt kustutanud mõningad alternatiivid, milliste osas oli registreerimistel vähene huvi ja neid kokkuviinud mõne alternatiiviga, mis võimaldab dubleerimist vähemalt ühes suunas. Selliselt loodame kasutada Jumbo-jetti vähemalt lennul ühes suunas.

Meie äralennu alternatiivid 30. juunil 1972 Stockholmist New Yorki väljuvad ju samaaegselt ja siin saaksime kasutada Boeing 747, tagasitulek toimuks aga eriaegadel kahel neljamootorlisel Boeing 707 masinal nagu varem arvestatud. Ka äralend 8. juulil Stockholm-Niagara ja tagasi New York — Stockholm võimaldab Jumbo-jeti kasutamist, kuna sellele alternatiivile registreerus niivõrd palju rahvast, et see reis tuleb kõikide eelduste kohaselt dubleerimisele.

Esimene registreerimiste laine jaanuar-veebruar 1971 andis meile näpunäiteid millised alternatiivid on atraktiivsed meie rahvale ja selle alusel saime sõlmida lepinguid Boeing 707 ja DC-8 masinatele. Nüüd loodame, et saame teise lainega maijuuni ja kolmandaga august-september ka näpunäiteid, et kus on eeldusi õigeaegselt lepinguid muuta Jumbojet masinatele. Sest juhul kui jätame selle liiga hiliseks siis on võimatu Boeing Jumbo-jette saada. Arlanda lennuväli ehitatakse juba suveks 1971 ümber selliselt, et Boeing 747 saab seal maanduda. Praegu puuduvad seal trepid mis sobiksid, sest reisijal tuleb ju alla minna treppi pidi nagu kolmanda korruse aknast.

Ja aega reisini polegi nii väga palju, ainult veidi üle aasta ja see aeg kaob ju imekiiresti. Sellest momendist kui alustasime Lend Lääende III ettevalmistusi eelmise aasta suvel on möödunud terve aasta ja seda pole nagu märganudki ja allesolev aasta möödub sama kiirelt.

Kui on mingeid küsimusi siis võib alati pöörduda Eesti Rahvusfondi büroo poole Stockholmis või Lend Lääende aadressil ;Lend Lääende 1972, Box 11 053, 750 11 Uppsala 11.

Laulustuudio esitab oma õpilasi Jakobi kirikus kontserdil

Kui aastate eest Stockholmis tegutses õige mitmeid laulustuudioid ja lauluõpetajaid, siis praegu tegutseb veel ainult Helene Lepperi stuudio, mis väsimatult aastast aastasse kasvatab eesti lauljatele järelpölve. Sagedamini esinevaist solistidest on näiteks sopran Helvi Klement ja alt Koidu Ventser ja bariton Andres Kukk tema õpilased. Tänavu esitab stuudio laupäeval, 15. mail Jakobi kirikus oma õpilaste suutmisi Kultuurikoondise korraldusel. Ja ainult selleks puhuks saab Stockholm ka uue segakoori, mis koosneb Helene Lepperi vanadest lauluõpilastest, kellest enamus omal ajal laulsid Olav Rootsi Noortekooris ja sellele järgnenud Stockholmi eesti ev. lut. koguduse kooris.

— Kui palju on selles kooris lauljaid, küsime Helene Lepperilt.

— Umbes kolmekümne ümber. Kuna enamus on õppinud laulu ja oma häält seadnud, siis kujuneb see koor üsnagi suuteliseks.

— Kui kaua on Teie stuudio töötanud?

— Alustasime stuudio vormis töötamist aastal 1950, seega on töö käinud kaks aastakümmet. Õpilasi on tulnud ja läinud. Tänapäeval on lauluõppimine rohkem iseenese rahuldamiseks, kuna "klassikalisi" lauljaid vajatakse märksa vähem kui varem. Meie stuudiost on läbi käinud poolsada noort lauljat. Neist on osa teistel mandritel, kus nad seltskondlikus elu on aktiivsed ja mõnigi kord ka esinevad.

— Noored käivad stuudios pärast oma igapäevast tööd?

— Jah. Teisi võimalusi ei ole. Ja siis nädalalõppudel. Oleme senini töötanud Stockholmi vanas Eesti Majas n.n. noorteruumis. Tahaksime loota, et tegevuse jätkumine võimaldub ka uude Eesti Majja ülemineku. Stuudio töötab kaks korda nädalas ja pean rõhutama, et kontserdil esitatav töö on kõik tehtud stuudios, kuna lauljatel puuduvad võimalused oma korterites harjutamiseks.

— Palju on Teil praegu õpilasi?

— Neid on seitse. Nad esinevad nii solistidena kui ka ansamblitena. Harri Kiisk on lubanud olla saatjaks orelil. Ja siis esineb orelisolistina veel noor Hillar Loor, kes on 16-aastane ja õpib muusikagümnaasiumis. Harri Kiisk on ka koori juhiks.

— Milline on repertuaar kontserdil?

— Repertuaaris on eesti, prantsuse ja saksa klassikuid.

Lauluõpetaja Helene Lepper

Kohalik elu

GÖTEBORG

EÜG maivastuvõtt

Varsti on kevad jälle siin. Loomulikult korraldatakse mai vastuvõtt ka tänavu EÜG poolt. See leiab aset samas, kus möödunud aastal, st. Odinslundi peosaalides, Karlbergsgatan 10, 30. aprillil kell 20.00. Teie, kes olete varamate aastate jooksul peost osa võtnud, teate mis juhtub: on rikkalikult süüa ja juua, laulu, tantsu ja palju muud. Tulge ka seekord ja võtke sõbrad kaasa. Olete vast mõtelnud midagi muud teha? Sel juhul püüdke ümber mõtelda ja tulge tingimata ilusat kevadet vastu võtma koos eesti noortega!

EÜG juhatus ütleb kõigile teretulemast.

Suurüritus eesti noortele (ja ka vanadele)

Kiresti läheneb üks suurüritusi, mida juba mõnda aega on vaikselt ette valmistatud ja mis õieti on esmakordne — Eesti Noortepäevad. Need toimuvad 20.—23.maini ja sisaldavad rea üritusi eesmärgiga tuua välja ja aktiviseerida eesti noori või nagu Noortepäevade peatoimkonna esimees tekn. litsentsiaat Ivar Paljak Eesti Päevalehele märgib:

— Tahame anda võimalust eesti noortele Rootsis alates koolieast kuni üliõpilaseani välja kohtuda ülemaaliselt ning ühiselt viljelda eesti kultuuri kehakultuuri ja luua uusi tutvusi ning sõprussidemeid.

— Algatuse Eesti Noortepäevadeks tegi Eesti Lauljaskond Rootsis. Miks just lauljaskond?

— Sellepärast, et et esimesi eesti noorte kogunemisi on ülemaalises ulatuses organiseerinud just Eesti Lauljaskond Rootsis noorte laulupäevade näol, mis on toimunud muide Norrköpingis ja Göteborgis. Seekord on aga idee laiem, peale laulu tulevad mängu ka teised huvialad, m.h. eesti kultuur, eesti sport jne. nii alustame neljapäeval 20. mail, mis langeb Taevaminemise pühale, just spordivõistlustega, estraadiettekannetega ning tutvumisõhtuga, reedel jatkub sport, noortel (kui ka vanadel) on võimalus näha eesti teatrit. Arvo Mägi "Rahu maa peal" esitatakse uues Eesti Majas asuva Scala-teatri laval. Ja siis korraldab samal päeval Erna Klemmer mudilaste kokkutuleku meie noorimatele. Laupäeval toimuvad peapidustused, pidulik kontsert Kontserthoone suures saalis laste ühendkooridega, noorte solistidega — Andres Kukk, Anne Mari Horm, Toomas Tuulse — ja rahvatantsuga. Peapidustuste koor kujuneb umbes 200-pealiseks. Loomulikult on need pidustused avatud kogu eestlaskonnale, kelle osavõtust oleneb meie majanduslik toimetulek suhteliselt suurte kuludega. Püüame välja tuua ka ühe ajakohase eesti noorte poporkestri. Õhtul toimub suur rahvapidu õhtusöögiga Källhageni restoranis, kus esinevad noored estraadijõud. See kujuneb omamoodi "tateine nendele, kes eelistavad "klassikalisemat" tantsustiili ja muusikat. Muide: noortel on veel võimalus omaette tantsida "teadmatus kohas" samal õhtul . . .

— Kas tuleb palju noori väljaspoolt?

— Oleme arvestanud nii noorte kui vanade kokkuvoolamisega. Loodame et üle tuhande tuleb kokku. Mitmel pool valmistatakse ette ühissõite, näit. tuleb Göteborgi Eesti algkool bussiga.

— Kas midagi on teatri alal ka noorimatele ette näha?

— Jah, pühapäeval esitab Stockholmi Eesti algkooli noortetrupp Ao Vaksi juhtimisel tema lastenäidendi "Külaline maailmaruumist". Nii ei ole noorimaid unustatud.

— Ja vanimad, üliõpilased?

— Üliõpilaste osa organiseerimine ja sisustamise on täielikult oma peale võtnud Eesti üliõpilaskond Rootsis. Muu hulgas korraldavad nad diskussiooni noori huvitavates eesti küsimustes.

Intervjueeris: JUHAN KOKLA

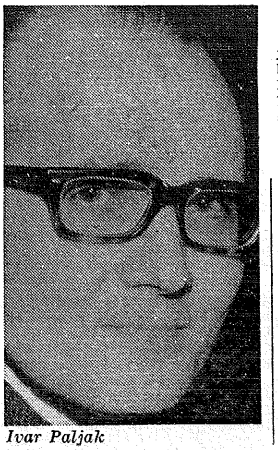

Ivar Paljak

Leinateateid

Saksamaal suri Elmerice Timpf, n-na Kasemets, sünd. a. 1896 Eestis.

Blind Riveris Kanadas suri 18. jaanuaril August Võhni, sünd. 9. oktoobril 1894 Võrumaal.

Derbys, Inglismaal, suri 18. jaanuaril Salma Malberg, n-na Kerner, sünd. 6. detsembril 1900 Narvas.

Uttoxeteris, Inglismaal, suri 2. märtsil Anna Vasil, sünd. 7. märtsil 1915 Aluksnes.

Kui Peipsitagune ala pidi kujunema saksa kavas uueks eestlaste maaks

TORONTO (EIL) — Toronto "Meie Elus" on praegu Austraalias elunev prof. Adolf Parts avaldanud alljärgneva mälestuskillu nendest plaanidest, millega Tönismäel tegeles dr. Hjalmar Mäe ja mis selgusid Tallinna Tehnikaülikooli öppejöudude külastusel tema juurde.

Aeg: 1941 aasta teine pool. Tegevus: Tallinnas, ühenduses Tehnikaülikooliga.

Venelaste okupatsioon oli asendunud sakslaste omaga. Varsti peale Tallinna vallutamist külastas Tehnikaülikooli Saksa Söjaväevalitsuse esindaja, kellele pidin esitama andmeid venelaste ajal esinenud juhtumustest. Olin sel ajal Tehnikainstituudi (nagu seda öppeasutist Vene okupatsiooni ajal nimetati) direktori asendaja öppe- ja teadusliku töö alal. Direktor Jüri Nuut oli lahkunud koos okupeerijatega. Eesti Vabariigi aegse Tallinna Tehnikaülikooli pöhiseaduse kohaselt oli Ülikooli Nöukogu moodustatud köikidest öppejöududest (erinedes sellega Tartu Ülikoolist) kuid nöukogu kompetentsi ei kuulunud rektori valimine, see oli presidendi nimetada, Tehnikaülikooli arvamist küsimata. Vaatamata sellele, kutsusin kokku öpejöud ja otsustasime valida rektori et seda kinnitamiseks esitada körgematele völmudele ,kelle esindajaks oli Eesti Omavalitsuse esimene direktor Dr. H. Mäe.

Valimisel rakendati kord, mille kohaselt esitatud kandidaat ei saanud keelduda. Valimiste tulemusena sai üle pooie jaatavaid hääli kaks ülesseatud kandidaatidest: Prof. R. Livländer ja mina. Samal koosolekul valiti kolmeliikmeline komisjon ülikooli nöukogu otsuse esitamiseks Dr. Mäe'le. Komisjoni liikmeteks olid mölemad rektori-kandidaadid ja Prof. O. Martin.

Dr. Mäe vöttis meid vastu Haridusministeeriumis oma kabinetis. Esitasin, kui eelneva vöimu juures juhtivalt ametis olnud isik, valimiste tulemused lühikese sönavötu järel ja palusin, arvestades valitsevaid olukordi ,mind mitte rektoriks kinnitada. Dr. Mäe vastusest arvasin välja lugeda vöivat, et ta minu tagasiastumist toetab. Sellega meie visiit ei piirdunud ja Dr. Mäe alustas Tehnikaülikooli "härradele professoritele" (nagu ta meid tituleeris) tulevikuplaane ja tulevase tegevuse sihte selgitama.

Eesti Omavalitsuse esimese direktori selja taga seinal rippus meie kodumaa kaart ,mis aga haaras ka suure maa-ala teiselpool Pihkva järve, Leningradist üle Ilmeni järve umbes Staraja Russani ja sealt Pihkvani ja Petserini.

Dr. Mäe seletas meile, et suur juht olevat veendunud, arvesse vöttes Eesti rahva senist töökust, et praegune maa-ala ei ole küllaldane meie rahva teovöime rahuldamiseks. Selletöttu on senisele Eesti riiki moodustavale maaalale lisatud pinnalt umbes sama suur maa-ala ,mille ülestöötamine Eesti enda tasemele langeb Eesti rahva ölgadele.

Tehnikaülikoolil, eriti sinna kuuluvatel "härradel professoritel" olevat tulevikus suured ülesanded täita.

Prof. Adolf Parts

Prof. Livländer'i pole pöördudes ütles Dr. Mäe, et geoloogia-geodeesia professorina oleks tema osaks uurida uue maa-ala maapöue varasid ja maa loomulikku veejöudude tagavara. Prof. Martin teedeehituse professorina peab suunama pearöhu teedevörgu loomisele ja mina kui keemik pean hoolitsema looduslikkude varade otstarbekohasema kasutamise eest. Need puhtrakenduslikud ülesanded olla esmajärgulise tähtsusega ja nende lahendamiseks pidavat Tehnikaülikool kogu oma energia ja teadmised rakendama. Ei tohtivat aega viita "teadusliku" tegevusega, Ülikoolil tuleb tegelda ainult puhtpraktiliste inseneride ettevalmistamisega, teaduslikkude astmete andmine magistri- doktorikraadide näol ei kuuluvat enam Tehnikaülikooli ülesannetesse. Ka Tartu Ülikool pidavat teadusliku tegevuse lõpetama ja rakendusliku nivooga piirduma. Oma seletusi lõpetades kinnitas Dr. Mäe, et see, mida ta "härradele professoritele" meie kolmeliikmelises delegatsioonis teatas, et tohi avalikkusele teatavaks saada.

Küsimusele delegatsiooni liikme poolt, kes on tulevikus tegelikkudeks töötajateks uuel maa-alal, vastas Dr. Mäe, et selleks on muidugi eestlased — minu arvates pidi see selge olema igaühele meist eelmisest jutuajamisest.

Kui siis veel küsiti ,et kes aga a sendab Eesti talupoegi ja töölisi tühjaks jäänud maal ümberasustamise järele, siis vastas Dr. Mäe, et on palju saksa söjaväelasi, kes on vaprust näidanud meie maa vabastamisel vaenlasest ja kellede öigustatud soovi siia ilusale maale maale elama asumiseks on otsustatud rahuldada.

Küsimusele, kust saavad tulevikus Tehnikaülikool ja ka Tartu Ülikool teaduslikku järelekasvu, vastas Dr. Mäe, et see ei ole kahjuks mitte praeguste öppejöudude mure, selleks on omad plaanid olemas.

See külastus Dr. Mäe juures ja need selged plaanid Eesti rahva tuleviku suhtes sakslaste ülemvalitsuse all andsid hoogu minu püüetele kodumaalt lahkumiseks, mis önnestus mul alles 1943. aastal, millise aasta septembrikuu 25. päeva hommikul jöudsin kalapaadis Soome randa.

ADOLF PARTS

RIIN RIVANOOLI veste: ILMATEADE

Mina olen usklik inimene, loen horoskoopi ja ilmaennustusi ja sean oma elu siis selle järele.

Just kui ilmajaam raadiost juba kolmandat korda ennustanud oli, ikka et päikesepaisteline kevadilm, see püsib veel mitu päeva ja ilmamuutust ei ole oodata, teadsin ka horoskoobi järele, et see oli päev suurteks tegudeks. Ometi kord oli kevad käes!

Köige esmalt pesin ära auto. Seest ja väljast, katuselt ja numbrilaua vahelt, et talvine teesool igalt poolt maha saaks ja rooste rikkuma ei tikuks.

Siis korjasin väljast kokku köik lumelabidad, pesin nad puhtaks, sidusin siidinööriga kinni ja viisin keldrisse järgmist talve ootama, soolakast kinnikleebitult samuti.

Edasi tuli järg talvesaabaste ja säärikute kätte. Kui need mitmekordse loputamise ja viksimise järele korda olin saanud, panin karpidesse, igale lint ümber ja nimi peale. Selguse möttes veel sinised lehvid Aadama omadele, roosakesed mulle endale ja rohelised Margusele. Kena keldririiulil vaadata ja kerge teisel talvel juba värvi järele kätte saada.

Talvejakid said kottidesse, vana kombe kohaselt naftaliini kövasti vahele, et haisu pärast koi kallale ei tuleks.

Päike säras ja meeleolu lustlik — hulka tüütut tööd hästi ära tehtud!

Sain just kohvitassi valmis seatud kui Tiit helistas. Häälest kohe tunda, et ärevil:

"Kas pesid autot vöi?"

"Tegin jah! Kust sa teadsid?"

"Seda ma arvasin! Sellise koleda musta pilve on üles kiskunud. Pidid sa seda siis täna tegema! Kaevasin just toruotsa lahti, et paras aeg veevärk korda seada, nüüd on köik nässus, teab, mis tuld ja törva kaela tuleb!"

"Ebausk puha! Siin nii klaar ja kena päike ja ilmateade ütles ka, et ...

Siis helistasid tüdrukud kordamööda:

"Ei tea, kas tihkaks juba pesu välja kuivama riputada? Nii ilus ilm, et ... Aga mida sa täna tegid?

Kui olin autopesemise, lumelabidada ja talvesaapad köik ära rääkinud, akendepesu veel ka, kölas lakooniline vastus:

"Ei, siis ei vöi küll välja riputa, parem panen kuivatajasse. Tuleb lumetorm".

Kui Aadama ja Margus öhtupoolikul koju jöudsid, sadas juba päris parajasti. Vihma ja lund paraja tuisuga, kuni seda küll vist kakskümmend jalga maha oli saanud ja mu mehed ohkisid ja süüdistasid üksteise vöidu:

"No oli sul nüüd vaja seda pahandust teha!"

Lumelabidad ja soolakast sai välja toodud, säärikutel lindid ära rebitud ja talvejakkidel naftaliin maha raputatud.

Ja aknad? Vanasti olid aknad selleks, et valgust majja lasta. Uuemad uurimused ja statistika näitb, et aknad on majale külge pandud perenaiste kiusamiseks. Neil on nimelt omadus mustaks minna. Talvel veel räägid enda kuidagi välja, et ei saa külmaga pesta, aga muul ajal en aita midagi. Sedapuhku oli selle pesemisega nii, et kui aknad vähekest aega puhastena kenasti päikese käes peegeldanud olid, siis pärast seda suurt sademete möllu pritsisid möödasöitjad nad pori täis hullemini, kui enne. Maast katuseni.

Mu süda on nii täis, et mine vöi hulluks. Maailm on pettust ja sohki täis ja kevad on veel see köige suurem petis!

Olen oma südame nüüd nii kövaks teinud, et autot ja aknaid mina enam elu seeski ei pese, vöi ehk kui siis ainult suure pöua ajal ja lumelabidaid ega talvesaapaid ei liiguta.

Kuigi ma oma kannatuste pärast täiesti öigustatult viha kannan ilmaennustaja peale, kes päikesepaistet kuulutas, ei vähenda see minu süükoormat perekondlikus ringis.

Kui te juhtute siin linnas kas vöi jaanipäeva paiku ühest majast mööda minema, kus lumelabidad ja soolakast on trepi körval ja talvesaapad rödul reas ka suve ajal, siis teadke, et see ongi see maja, kus Riin oma Aadamaga sees elab.

Teie köva südamega ja pahandatud

RIIN RIVANOOL

"LIIGA PALJU VENELASI..."

Selle pealkirja all arvustab hiljuti Moskvast välja saadetud norralasest Svenska Dagbladtti korrespondent Per Egil Hegge Andres Küngi äsja ilmunud raamatut "Estland — en studie i imperialism", märkides, et autoril eestlasena olid paremad eeldused meeleolude uurimiseks selle miljoni-pealise rahva juures, kes visalt kaitseb oma rahvuslikku kultuuri pindalal ,mis vastab umbes Taanile.

Hegge märgib, et Küng pühendab rohkem ruumi eksiilbaltlaste olukorrale rohkem ruumi kui praegusele Eestile, kuna ta kartis, et sealseid hinnanguid vöidaks siduda isikutega Eestis, keda ta on kohanud ja pöhjustada neile raskusi. Hegge möistab seda olukorda, kuid arvab, et raamatut oleks see osa vöinud teha veelgi huvitavamaks.

Ta märgib eriti Küngi konstateeringut, et kodu-eestlaste arvates on venestamine rahva eksistentsile suureks ohuks. Eestis on hirm raskustesse sattumise eest ametivöimudega suur ja seal ei ole unustatud 1941 ja 1949 aasta suurküüditust.

Lars Hegge on veendunud, et pärast raamatu ilmumist on autorile suletud N. Liidu ja Eesti uksed. Samal ajal raamat viitab nendele raskustele, mis on seotud Baltikumi ajakirjandusliku käsitlemisel nöukogude rezhiimi all. Kui Moskva väliskorrespondendid katsuvad kirjeldada meeleolusid Baltikumis, siis vöivad nad kindlad olla, et neid peatselt välja saadetakse.

Hegge elas seda ise üle. Ta jutustab, et kui ta mullu Tallinnas ei saanud eestlastelt vastust, kui ta küsis vene keeles, niipea aga, kui ta küsis soome ja inglise keeles, olid eestlased valmis temaga ka vene keelt rääkima ... Ja kaheksal juhul kümnest, kui ta ütles eestlastele, et nende pealinn on ilus linn, sai ta vastuse: "Sel on ainult üks viga — siin on liiga palju venelasi!"

See on üks asi, mida ei saa kirjutada Tallinnas ja mis toob kaasa piiri sulgemise sellele, kes seda kirjutab välismaal.

Kus oleks Eesti olnud praegu ilma N. Liidu alla kuulumata oma arengus? Kahtlemata mitte taga Soomest, mis aga praegu on tugevasti märgatav, ütleb arvustaja ja toob esile, et raamatu autor on teravalt kriitiline Rootsi poliitika suhtes Balti riikide vastu ajastul pärast aastat 1940 ja sellepärast ei valmista see Rootsi välisministeeriumis mitte suuremat röömu kui N. Liidu välisministeeriumis.

Hegge jatkab: "Ta ei ole armuline ka mönede balti eksiilorganisatsioonide ja nende poliitilise tegevuse vastu. Ta ei kujune populaarseks üheski leeris oma raamatuga. Ja paremat soovitust ta ei vajagi."

J. Tammert oli edukas

Akadeemilise nooruse maleesivöistlustel tuli 6 punktiga esimeseks ja meistriks Lars Holmstrand Sollentunast, kes vöistles Stockholmi ülikooli värvides. Ta vöitis turniiri juhtinud Uppsala-üliöpilase Peter Karlssoni, kel samuti oli 6 punkti, kvaliteedipunktidega (26,5 25,75 vastu).

Eestlane Jaan Tammert, kes esines Stockholmi ülikooli nimel, esines tähelepandava eduga ja hoidis end tippu kuni löpuni. Tema punktisumma oli 5, seega punktisummas meistri järgi teine, kuid 6-punktimehe oli seekord 2 ja 5-punktimehi tervelt 4.

● Chicagos tähistas 75-aastast sünnipäeva dr. Archibald Raud, end. tuntud Tartu arst. Pögenes Rootsi, kus ta arstina töötas kuni 1958-nda aastani, mil ta Ameerikasse asus. Ta elab praegu oma tütre Zia perekonnas Gelnviews Illinoisi osariigis, kus väimees dr.rer.oec. Boris Pärl on professoriks Nortwestern ülikoolis.

Araabia föderatsioon pani seisma Mirage väljaveo Liibüasse

Prantsuse valitsus tegi teatavaks, et Mirage-jahilennukite saatmine Liibüasse on katkestatud. Seda sellepärast, et Liibüa moodustas koos Egiptuse ja Süüriaga niinemetatud Araabia Föderatsiooni, mille taustal vöib ka Liibüat vaadelda kui potentsiaalset vaenlast Iisraeli vastu.

Möne aasta eest katkestas Prantsusmaa Mirage lennukite saatmise ka Iisraelile, kusjuures motivatsioonina toodi ette, et tegemist on "söjaseisukorras asuva riigiga". Trööstiks Iisraelile oli vähemalt see, et sama reeglit kohaldati Egiptuse, Süüria ja Jordaania suhtes.

Seepeale hakkasid prantslased müüma oma Mirage-masinaid sootuks ühele teisele araabia riigile ja nimelt Liibüale. Vastuseks Iisraeli protestidele teatati Pariisist, et esiteks pole Liibüal ühiseid piire Iisraeliga ja teiseks ei vöeta säältpoolt osa vaenutegevusest juutide vastu.

Mispeale Iisrael konstateeris, et Liibüa vöib väga hästi niiöelda "seljatagant" smugeldada prantslaste käest saadud atakklennukeid nii Egiptusse kui ka teistesse araabia riikidesse. Asi tundus sedda kahtlasem, eriti kui Liibüa tellimus Prantsusmaale oli suurem kui oletatav vajadus seda motiveeris.

Näiteks tellis Liibüa 110 Miragelennukit, nendest on 30 juba kohal ja ülejäänude suhtes kehtis reegel, et neid saadeti umbes 3—4 tükki kuus. Samal ajal anti liibüa pilootidele väljaöpet Prantsusmaal. Lennukimüügi katkestamist vaatlevad Prantsuse majandusringkonnad tösiselt, kuna see tähendab tunduvat tagasilööki riigi väliskaubandusele. Märgitakse, et "kui prantslased ei müü Liibüale lennukeid, siis teevad seda üsna pea möned teised — näiteks venelased".

● Leedu Vöitlejate Ühing Kanadas annetas leedu rahvusliku teenetemärgi major Boris Leemanile tema teenete eest Balti Veteranide Korpuse organiseerimisel Torontos.

Stockholmi Eesti Naiskoor on valinud oma esinemisriietuseks esiemade pidurüü — eesti värviröömsad rahvariided.

Naiskoori tuleristsed edukal esikkontserdil

Mälupilti on jäänud imeselgesti Stockholmi Eesti Naiskoori esimene avalik etteaste 1969. aasta algul maestro Juhan Aaviku 85-nda sünnipäeva pidulikul koosviibimisel Stockholmi Eesti Majas. Saali aknaäärsesse nurka oli klaveri ümber kogunenud väike rühm (14 oli neid arvult!) entusiastlikke lauluharrastajaid Hilma Nerep-Mossini juhatusel esitama sünnipäevalapse tervituseks paari Aaviku enda laulu. Ristsed sooritati menukalt ja juba sama aasta suvel esineti märksa suurema koosseisuga ka laulupeol Eesti üldlaulupidude 100-aasta juubeli tähistamiseks.

Nendele paarile ettevõtmisele on järgnenud intensiivsed kogumise- ja jõuvõtmiseajad, sihiteadlik loominguline töö koorile oma näo andmiseks. Ning möödunud laupäeval, 17. aprillil söandati välja tulla oma esimese, suuremöödulise avaliku kontserdiga Stockholmi esindusliku Kontserthoone väikeses saalis. Ja olgu kohe öeldud — kontserti kroonis toimetulemine ja suur publikumenu. Beethoven kirjutas kord saateks ühe oma oopuse tiitellehele "Von Herzen — möge es zu Herzen gehen". Ka Stockholmi Eesti Naiskoor oli oma oopusesse pannud hingestava südamesoojuse — nad laulsid endid publiku südamesse.

Soe ja usalduslik vahekord lauljate ja publiku vahel loodi juba lauljate lavale kogunemisega. Kontserthoone väike saal on ette nähtud peamiselt solistide kontsertideks, selle artistidefuajee ei mahuta suuri koore. Sellest pahest tuli teha voorus ja Naiskoor teostas selle efektse, värviküllase vaatemänguga. Enne kontserdi algust saalisid rahvariides lauljad ooteruumis publiku keskel ja kui publik oli saalis istet võtnud, tulid lauljad tagantustest kahes reas hanemarssis publiku ovatsioonide saatel saali ja rivistusid lavale. Neid oli üle neljakümne ja nad täitsid kogu lava. Keskealiste, hõbedat meelekohtadel kandvate daamide hulgas võis näha ka värsket noorust. Lootkem et noorte juurdetulek jätkub pidevalt — see saab tulla ainult kasuks koori suutmiste tasemele ja kõlalisele ilmekusele.

Ühe uue koori avalikkuse ette astumisel äratab tähelepanu kõigepealt selle repertuaari valik. On öeldud, et repertuaar on peegel, milles näeme koori nägu ning et repertuaari najal kasvavad nii koorid, koorijuhid kui ka heliloojad. Stockholmi Eesti Naiskoori esimese kontserdi kava jättis soodsa mulje — sisuliselt veenev ja terviklik. See haaras loomingut nii vanematelt heliloojatelt kui ka paguluses pealekasvanuilt, nii maapaos olijailt kui ka Kodu-Eestis tegutsevailt. Rida laule olid esiettekanded. Gustav Ernesaks on oma kuulsa meeskoori repertuaari valikut ning kontakti ja vahekorda publikuga iseloomustanud järgmiste tabavate sõnadega: "... et oleksime mõne sammukese kuulajaist eespool, aga ei lase tema kätt lahti". Juhtigu see nõudlikkus ka Stockholmi Eesti Naiskoori tööd!

Kava esimene osa algas debütantkoorile sümboolse lauluga "Ärge unustage laulu" (sõnad K. E. Sööt, viis E. Võrk), ootusteärev avatakt nii lauljaile kui ka kuulajaile. Edasi järgnes A. Vedro populaarne "Midrilinnu mäng", E. Kappi värvikas, südamlikult lihtne kuid peenekoeline "Neidiste laul", A. Karindi harmoonialt varjundireikas "Laulja" mille huvitavat klaveripartiid mängis dirigent ise. Kava esimene osa lõppes Lembit Avessoni Stockholmi Eesti Naiskoorile pühendatud kantaadiga "Meelespead õitsevad". Kantaat on loodud luuletaja Valeeria Villandi (sünd. 1924) siirale looduslähedasele lüürikale. Soprani soolot laulis siin kandva ilmekusega Helvi Klement, viiulil saatis kooriliige Sanda Umblia ja klaverisaate teostas Helga Andreae.

Pärast Käbi Laretei klaverisoolot ja vaheaega algas kontserdi teine pool. Avapalale siin, R. Pätsi "Pill oll" helle", järgnes G. Ernesaksa meeleolurikas "Sinu aknal tuvid" (Debora Vaarandi sõnad). "Sinu aknal tuvid" on kodumaal heliplaadistatud ja seda kuulates saab mulje, et soolot, mida kontserdil Koidu Ventser, esitab plaadil rühm teise aldi lauljaid. On küsitav kas tehtud muudatus tuli kasuks helindi ettekandele, kuigi seda publiku soovil korrati. Muide, olime mõne teisegi pala puhul soovinud kordamist, aga kahjuks oli koor selle koha pealt kuidagi kitsi. Kontsert lõppes Eduard Tubina helitöödega: palju lauldud ja armastatud "Õhtulauluga" ja kolmeosalise "Vanapiiga lauludega", mis tervikuna tuli esiettekandele. Tubina ja Avessoni helindid kujunesid kontserdi kõrgpunktiks — nende looming on sulam ehtsast, vanast eestipärasusest ja kaasaja elutunnetusest.

Dirigent Hilma Nerep-Mossin oli hoolikalt süvenenud laulude lahtimõtestamisele. Ta tugevaks küljeks näib olevat meloodilis-vokaalse joone oskuslik kujundamine, laulvuse ja kõlavärvide ühendamine. Koori laulukultuur on tähelepanu väärvial tasemel, heade väljavaadetega kunstilise küpsuse suunas, kuigi koor praegu veel alati ei suuda kaasa tulla dirigendi nõudlike intensioonidega. Koor on alles noor, kujunemisjärgus — andkem talle aega atra seada!

Klaverisolistina esines Käbi Laretei, mängides temale omase musitseerimisrõõmuga Franz Schuberti "4 Moments Musicaux". Schuberti hingestatud, romantiline unistamine, emotsioone kajastav muusika kõlab ilmutusena ka tänapäeva kuulajale. Ja Käbi Laretei käte all voolas see sugestiivse haaravusega. Tundsime, et teos mängijat huvitab ja erutab. Ta ettekande vorm on selge ja ülevaatlik, kuulaja saab kaasa elda ja süveneda detailidesse, leida karakteerseid kõlalisi ja rütmisili nüansse, neid nautide. Toreda punkti pani ta oma ettekandele lisapalana haruldaselt sarmikalt mängitud Beethoveni "Für Elise'ga". Käbi Laretei lavaletulek ja mäng võeti vastu kestvate, südamlike kiiduavaldustega.

Kavalehe kohaselt pidi Käbi Laretei mängima ka Fr. Schuberi "Impromtu Ess-duur". Kahjatsusega pidi ta sellest tehniliselt pingutavast ülesandest vigastuse tõttu parema käe pöidlal loobuma. Meie saime solistile olla ainult tänulikud, et ta kompromissina osa kavast siiski läbi viis. Käbi Laretei lendab muide lähemal päevil pikemale kontsertturneele Ameerika Ühendriikides.

Kontserdi lõppedes tulid lavale tervitajad. Nende vooru avas J.Kant, kes Eesti Lauljaskond Rootsis nimel soovis uuele koorile edurikkast tulevikku ja parimat tööröömu. Göteborgi Eesti Naiskoori tervitused vahendas H. Truus ja Stockholmi Eesti Meeskoori õnnitlussõnad lausus B. Görman. Kõik tervitajad lisasid suulistele tervitustele ka lillesaadetised, neid töid lavale lisaks veel kaks näitsikut, nii et lilli jätkus juhile, solistidele ja kõigile lauljaile. See oli tõeline lillepidu, millega Stockholmi Eesti Naiskoor publiku ovatsioonide saatel alustas oma avalikkude kontsertide teekonda. See on hea oomen!

Lõpuks laulis koor kaks lisapala: Valdeko Loigu koori dirigendile Hilma Nerep-Mossinile pühendatud eesti rahvatantsu viisil loodud "Sirjelinnu" (esiettekanne) ja Juhan Aaviku "Kägu".

ED. REINING

● **USA pehmendab tingimusi kommunistlike maade kaubalaevadele USA sadamatesse sõitmiseks: seni pidi kommunistlike maade laevad teatama 30 päeva ette nende sõidust USA sadamatesse, edaspidi nõutakse ainult 14-päevalist etteteatamist.**

● **Gallupi ringküsimisel pooldas 43 prots. vastajaist president Nixonit ja 39 prots. oli senaator Edmund Muskie kui presidendikandidaadi poolt. President Nixoni edumaa senaator Edward Keenedy ees oli 46:38 ja senaator Hubert Humphrey ees 46:36.**

ÜRITUSTE KALENDER

Eesti Kultuuri Koondises registreeritud üritused Stockholmis:

Laup., 24. apr. kl. 14.30 Tallinna I Tütarlaste Gümnaasiumi vilistlaste koosviibimine Eesti Majas.

Kolmap., 28. apr. kl. 18 Eesti Maja Klubi peakoosolek.

Pühap., 2. mail kl. 17, EKK korraldusel sõnaline-muusikaline õhtu KFUM-i suures saalis. Esinevad külalised Kanadast — Lydia Vohu (näitleja) ja Erika Veskimets (sopran).

Laup., 8. mail kl. 12.00 toimub Eesti Majas Stockholmis Ülemaailmsete Eesti Päevade 1972 Rootsi Komitee Üldkogu koosolek.

Pühap., 9. mail kl. 14, EELK Stockholmi koguduse leerilaste õnnistamine Jakobi kirikus.

Reedel, 14. mail kl. 19 Eesti Arstide Selts Rootsis — koosviibimine Svenska Läkarsällskapet'i ruumides. Klara Östra Kyrkogat. 10.

Laup., 15. mail kl. 15 Vaimulik kontsert Jakobi kirikus, E. Kultuuri Koondise korraldusel ja Helene Lepperi laulustuudio õpilaste kaastegevusel.

Pühap., 16. mail kl. 17.00 toimub Eesti Majas Eesti Punaseristi Samariitide korraldusel loeng, kus kõneleb Maria Kopperman täiendavalt oma elamustest Siberis. Hiljem järgneb peakoosolek.

EESTI NOORTEPÄEVAD 20-23. mail, 1971 STOCKHOLMIS

Neljap., 20. mail kl. 12, Spordivõistlused Solnas.

kl. 18, Noorte estraadidiskusioon Eesti Majas.

Reedel, 21. mail kl. 10, Spordivõistlused Solnas, kl. 15, Mudilaste kokkutulek kl. 19, St.Eesti Teatri etendus Scala Teatris (uues Eesti Majas) Arvo Mägi "Rahu maa peal" Lensi Römmeri lavastusel.

Laup., 22. mail kl. 15, Peapidu St. Kontsertmaja suures saalis.

kl. 18, Suur Piduõhtu "Källhageni Värdshusi" ruumides N. Djurgårdenis.

Pühap., 23. mail kl. 13, Teatrietendus Skanstulli Gümnaasiumi aulas: Ao Vaksi lavastus "Külaline maailmaruumist" St. Eesti Algkooli ansambliga.

■ **Tänapäeval on maailmas vasakukäelisi inimesi** umbes 200 miljonit. Näiteks Inglismaal ja USA:s moodustavad nad 8 protsenti elanikkonnast.

■ **Vene valitsus müüs Alaska** 1867. aastal USA-le 7,2 miljoni dollari eest. Möödunud saja aasta jooksul on aga ameeriklased saanud sealt 400 miljoni dollari eest kulda ja umbes niisama suures väärtuses vaske ja hõbedat.

Baptistide konverents

Ülestõusmispühadel kogunesid eesti baptistid ja nendega kaastöötavad muud vabakiriklikud oma iga-aastasele konverentsile Borâsi, kus kolme päeva jooksul peetud jumalateenistused olid kõik hästi rahvarohked.

Külalisjutlustajaks oli kutsutud pastor Kaljo Raid Torontost, kes kõneles igal jumalateenistusel ja oli laulusolistide saatjaks klaveril.

Samas leidis aset ka Eesti Baptisti Keskkoondise Rootsis tegevkoosolek. EBKR-i juhatusse kuuluvad Oskar Loogna (esimees), A. Vaim, A. Loogna, V. Kubja ja O. Targama.

Neeme Järvi edu Inglismaal

LONDON E(PL) — Eesti Hääl märgib, et hiljuti viibis Inglismaal kontsertreisil tänapäeva Eesti andekamaid dirigente Neeme Järvi, kes juhatades Kuninglikku Filharmooniat Albert Hallis saavutas täie menu, samuti kontsertidel Edinburghis, Glasgow's ja Birminghamis. Kuna dirigenti inglastele tutvustasid venelased, siis muidugi olid andmed sellest mõjustatud. Neeme Järvist oli saanud "Naemi Yarvi", kes on sündinud "Tallinnas, Venemaal".

Elulookirjeldusest selgub, et Järvi on olnud orkestrijuhiks Leningradis Kirovi ooperis ja hiljem abidirigendiks Leningradi filharmoonias, kuni ta pöördus tagasi kodumaale Estonia peadirigendiks. Muide märgitakse veel, et Järvi on varem kahel korral esinenud dirigendina Inglismaal. Pregu on ta ka raadio- ja TV orkestri peadirigendiks. Eestlane, kes Birminghamis kontserti jälgis, märgib Eesti Hääles, et Järvi kutsuti kuuel korral inglaste poolt välja pärast kontserdi lõppu. Ajalehtedest tõstis "The Birmingham Post" esile, et tegemist on "väga andeka noore eesti dirigendiga", väga kiitev on ka "The Birmingham Evening Mail, kes tsiteerib üht üliõpilast, kes ütelnud: "Selle kontserdi pärast võinuks ma köndida 10 miili kummisaabastes..."

● **President Richard Nixon teatas, et ta on isiklikel ja usulistel põhjustel vaba aborditegemise vastu, aga president ega keskvalitsus ei saa küsimusse sekkuda, kuna abordi lubamine või keelamine kuulub osariikide seadusandluse pädevusse.**

● **Kohtuminister Mitchell teatas president Nixoni nimel, et kommunistide ja teiste pahempoolsete poolt vihatud FBI direktor J. Edgar Hoover jääb edasi oma kohale, hoolimata sellest, et ta on juba 76 aastat vana ja 6 aastat üle ametlikust erruminekust.**

BALDER JAANI veste:
Kuidas ma õiguse saan

Kas ka teie olete seda tähele pannud, et inimesed armastavad hirmus palju valelda? Tuttavad tulevad kokku, teretavad oma teretamised ära, kõikide näod laialt lahket naeratust täis nagu seisaksid fotokaamera ees. Viis minutit läheb mööda, juba äge sõnasõda käimas, kõikide silmad põlevad nagu kõrvitsatondil sügisöhtu pimeduses.

Kui ma ütlen, et vanasti oli Eestis nii ja naa, kohe leidub inimene, kes hakkab vastu vaidlema, et ei olnud nii ja naa, oli hoopis naa ja nii. Raiub nagu rauda. Kõsi öieli, et veame kihla. Mis sa vead, kui sellest kasu ei ole. Kes meist Eestisse hakkab sõitma, ja kui sõidabki, siis seal seda enam ei ole, millest meil oli jutt. Keegi ei saa kindlaks teha, vaidle kas jaanipäevani, mihklipäevani või siis koguni viimse päevani. Viimsel päeval jääb õigus muidugi sellele, kes saab viimse sõna ütelda.

Vaidlust ei tekita ainult mineviku teemad, mis võivad ju unustuse tõttu mingis hämaruses seista, nii et õiget selgust ei ole. Mälu eksib, aga sina arvad, et sul on õigus. Ei, ka tänapäev oma harilike sündmustega annab põhjust konfliktiks ja konfrontatsiooniks. Ma ütlen, et ühel õhtul tungis neeger mulle allmaaka augu juures kallale, sain äkki nii kõva hoobi pähe, et kogu maailm läks silme ees mustaks...

Kohe küsib üks kahtlev ja kahtlustav hääl: "Oled sa kindel, et kallaletungija oli neeger?"

Ma olen muidugi kindel. Tema aga norib:

"Sa ütlesid, et maailm läks silme ees mustaks ja niiviisi on üsna tõenäoline, et valge kallaletungija näis mustana. See on seda usutavam, et sa oled harjunud kartma kallaletunge just mustadelt."

Säh, sulle! Ta teeb mu rassistiks ja ütleb, et mina olen enda eelarvamuse ohver. Kas kuulete! Ma olin päris veendunud, et olen kallaletungi ohver, aga tema püüab mulle selgeks teha, et olen hoopis enda ohver.

Ma püüan tavaliselt nii laveerida, et õrnu küsimusi ei puuduta, sest mulle vaidlused ei meeldi. Näitavad, et meie vahel valitsevad lahkhelid ja üksmeel puudub. Tüliküsimuste kerkimist aga ei ole kerge ära hoida, sest tihtipeale ei ole sul aimugi, mis pommi plahvatama paneb. Ükskord ma juhtusin suures seltskonnas ütlema, et loll saab kirikus ka peksta, kui üks härra, kes seni oli istunud ükskõiksena eemal, kargas vihaselt püsti ja hüüdis: "See ei ole sugugi õige! Ma olen küll ja küll kirikus käinud, kuid peksta seal ei ole ma kunagi sannud."

Jälle paha kokkupõrge.

Kõige kangem vaidleja on John. Noh, eesti mees muidugi, kuigi nimi on siit maa kohaselt John. Minule ta on üsna eestipäraselt Jonn, sest jonnimees ta on.

Ma ei saa veel öieti rääkima hakatagi, pool lauset alles suus, kui tema ruttab juba öiendama. Ma ütlen, et täna öösi ma nägin unes... Tema küsib, et kas see oli ikka täna öösi.

"Minu meelest sa nägid seda eile öösi."

Ma ütlen:

"Mu saapad olid katki, ei tea mida niisugune unenägu peaks tähendama?"

John ütleb:

"Olid need saapad? Minu teada olid need praunid kingad."

Inimesed armastavad vaielda. Nendel on vist suur vajadus selle järele. Igaüks tahab, et talle antaks õigus. Õiguse järele tuntakse suurt puudust. Väga paha tunne, kui sulle õigust ei anta. Tekitab paksu verd. Paksust verest võivad topised kujuneda, tromboos tulla.

See mure pani mind mõtlema. Ja ma leiutasin nöksu, kuidas vaidlusi ära hoida. Kui oskad ennast oma jutuga natuke (või ka palju) napakaks teha, siis seda ei juhtu, et hakatakse vastu vaidlema.

Kui jutustad endast naljaka loo ja arvitad seejuures selliseid kõlavaid fraase nagu: oh, ma igavene ogar; oh, ma lollpea; oh, ma idioot — kas teate, ükski hing ei hakka vastu vaidlema. Kõik noogutavad nõusolevalt, annavad sulle õiguse.

Küll on seda hea kogeda, kui sulle õigus antakse. Selle saavutamiseks oled valmis ei tea mis tegema. Nimetad ennast pudrupeaks, jahupeaks, lollpeaks ega salga sedagi, et oled nupust nikastunud.

Naeratavad näod su ümber loovad väga sõbraliku atmosfääri, mõni mees paneb käe su õlale ja ütleb: Ma olin ammu sellel arvamisel, et oled naljatilk, nüüd võtad ise ka selle õigeks.

See on omamoodi tunnustus, mis on ka hea asi.

Ma olen tõesti natuke imelik. Piinan ennast. Täiesti süütult, sest ma ei ole tõesti endale midagi halba teinud. Aga karistan ennast. Ma toon näite, mis ma muidu räägin. Saadan rahakaardi ja juba viis minutit pärast selle ärasaatmist hakkan ennast mureliku mõttega vaevama. Hakkan kartma, et kaart ei lähe kätte. Ametnikul oli kahtlane nägu. Ei olnud aus nägu. Pigem meenutas neid nägusid, mis seisavad postkontoris tagaotsitavate kurjategijate mustal tahvlil. Seal on ka postiametnikke. On küllalt niisuguseid juhtumeid olnud, kus ametnik kõrvaldab rahakaarte.

Kahtlustus närib mind ööd ja päevad, kurnab hirmsasti ära. Aga kui sa ise oled enda piinaja, kelle peale sa siis kaebama lähed? Lolli minna Valge Maja ette ja käia seal edasitagasi, plakat käes, et ma tahan vabaks saada ja kohe praegu, jalamaid!

Ükskord saatsin paki, see oli mitu kuud teel. Ma jäin nii lahjaks, et minust ei olnud muud järel kui närvipundar. Alati, kui keegi helistas, oli piinlik minna ust avama, sest vööras vaatab, mis pundar see on, ei ole inimese moodi.

Otsustasin Kanadasse sõita, et see on teine maa, seal unustan kõik pahad asjad ära. Õhk ka puhtam, ei ole nii rüvetatud kui New Yorgis. Kanadas oli tõesti hea olla. Vesi järves nii selge, et paistab läbi, põhi päikese käes nagu üks ilus pilt. Lähed lusti pärast jalgega sulistama ja pärastpoole plartsatad ujuma ka, summid nii, et valget vahtu kobrutab ümberringi. Ma oli seal õnnelik kui kala vees. See peaks olema hea vördlus, sest igaüks teab ju kui õnnelik on kala vees.

Aga siis selgus paha lugu. Äkki nägin, et ma ei kahtlusta mitte ainult teisi, vaid ka ennast. Hirmus asi, kui sa ennast ei usalda. Kas ma panin ikka ukse korralikult kinni, kui hakkasin Kanadasse sõitma? Taksiauto oli tellitud, kuid jäi tulekuga hiljaks. Kärsituna käisin trepil vaatamas, et kas on juba näha. Toast välja minnes keerasin nupsaka nii, et pääsen võtit kasutamata tuppa tagasi. Aga kui ma ära sõitsin, kas ma siis keerasin nupsaka luku peale? Või jäi lahti?

Kui niisugune mure su südant närib, ega siis ei ole rahu, millega end kosutada. Kosutamiseks ma olin ju sinna sõitnud. Nüüd olin äkki niisuguses ärevuses nagu tule sees.

Muidugi sõitsin koju tagasi. Tormasin kohe ust katsuma. Oli lukus. Pidin hakkama juba kergendatult hingama, kui selgus teine häda. Suure ähmiga ära sõites olin võtme Kanadasse unustanud. Oh, ma igavene idioot! Ma tohmus, juhmard ja tobu! Öine aeg. Ei pääse sisse. Küll ma siis kahetsesin, et ei olnud nupsakat lahti unustanud.

Kui ma hiljem oma õnnetusest tuttavatele jutustasin, nad pidid end kasvõi katki naerma. Mul oli väga kena tunne ja ma sain targemaks. Näe, milleks vahel halvasti läheb: et inimestele head, tuju valmistada. See on midagi, mille jaoks maksab siin maailmas elada.

Vene Mig-23 sai baasid Alzheerias

Aviation Week, alati hästi informeeritud ameerika lennuasjanduse ajakiri teeb teatavaks, et N. Liit on saatnud Alzheeriasse vähemalt 15 ülimoodsat atakklennukit tüübist Mig-23, peale selle ka 10—20 pommitajat SU-7. Saadetised olevat toimunud Alzheeria ja N. Liidu vahel sõlmitud salajase sõjalise pakti alusel. Ameeriklaste andmeid kinnitab ka Pariis.

Kuna Mig-23 on praegu venelaste kõige parem atakklennuk, siis on kindel, et seda ei usaldata alzheerlaste kätte, vaid piloodid on venelased. Samuti muidugi tehniline personal lennuväljadel, "sõjalised ja tehnilised nõuandjad" jne. Juba varem on venelased kasutanud Mers eil Kebiris asuvat kunagist prantslaste mereväebaasi, kust opereerivad peamiselt Vahemeres liikuvad allveelaevad.

Igal juhul peetakse vene õhujõudude paigutamist Alzheeriasse ohuks nii Prantsuse poliitikale Vahemere ruumis üldiselt kui ka Natole. Kuuenda USA laevastiku ülemjuhataja viitseadmiral Kidd märgib, et areng on tegelikult üsna loogiline, sest kui venelased tahavad Vahemerre luua tugevat laevastikku, siis peab tegutsema ka efektiivne õhukaitse. Ameeriklastel täidavad ülesannet lennukikandjatele baseeritud lennukid, kuna N. Liidul veel lennukikandjaid ei ole.

Praegu on venelastel Vahemeres 50—70 sõjalaeva, kusjuures tähtsamas baasid nende varustamiseks asuvad Vahemere idaosas, samuti ka lennuväljad. Sellest aga ei jätku. N. Liit on lihtsalt sunnitud omale looma õhujõudude baase ka mujal, näiteks just Alzheeriasse.

Nato poolel aga märgitakse, et praegu on pakti kuuluvad merejõud palju tugevamad kui venelaste omad. Seejuures lisanduvad USA Kuuendale laevastikule veel sõjalaevad näiteks Itaaliast, Kreekast, Türgist ja Prantsusmaalt. Venelastele on miinuseks see, et kriisiolukorras võidakse seoses Dardanellide ja Gibraltari blokeerimisega N. Liidu laevastikku emamaast isoleerida.

Lähst Maailmast

■ **Beachwoodis, Ohio osariigis** pani rikas tööstur Reynolds Morse esmakordselt avalikule näitusele maailmakuulsa hispaania maalikunstniku Salvador Dali isikliku maalide kollektsiooni, mille väärtust hinnatakse 70 miljonile dollarile. Kogusse kuulub ka autoportree, mille kunstnik maali enesest 10-aastasena. Dali on küll kuulus sürrealist, kuid see, mis Morse tegi, tundub kindlasti isegi temale erakorralisena — tööstur lasi ehitada 400.000 dollarit maksnud kunstigalerii oma plastikavabriku kõrvalehitusena Beachwoodis, mis on üks Clevelandi keskklassi eeslinnadest.

■ **Poola poksimeeskonnast,** mis viibis võistlusreisil Taanis, hüppas Kopenhaagenis ära 20-aastane Wlodimierz Wojcik ja palus võimudelt poliitilise põgenikuna asüüli. Ülejäänud meeskonnaliikmed lendasid Poznani tagasi.

■ **Moskvas rõhutatakse** et N. Liit on ainus riik maailmas, kus jääkarud kuuluvad jahikaitse alla. Alaskas seevastu aga tapetakse umbes 1500 jääkaru aastas. Vene teadlased arvestavad, et kogu maailmas on järel veel umbes 10 000 jääkaru ja kui nende küttimine kestab, ähvardab seda loomaliiki väljasuremine. Washingtonist kommenteeritakse sellele, et Alaskas toimub jääkarude küttimine erilitsentside alusel peamiselt rannikujäält. Samuti kütivad neid eskimod, kes söövad jääkaruliha ja kasutavad nahka.

Radiak-tolm Venemaalt Rootsi kohal

Pärast venelaste järjekordset aatomilaengu katset 23. märtsil on Rootsi kohal alates 31. märtsist suurenenud radioaktiivsus tolmu ja sademete näol. Eksperdid märgivad, et venelased ilma mingi kahtluseta sooritasid maapealse katse, kusjuures tõenäoliselt lasti tekkida hiigelsuurel kraatril.

Plahvatus toimus läänepool Uraali mäeahelikku, Permi linnast põhjapool. Kuna selses piirkonnas leidub veekogusid, on mõeldav, et venelased katsetasid aatomilaenguga, mille abil näiteks saaks "kaevata" kanaleid ja kasvõi muuta jõgede vooluisuundi. Juba varem on N. Liidu ajakirjanduses olnud juttu looduse muutmistest aatomijõu abil, kuigi jutt seniajani on olnud teoreetiline.

Rootsi eksperdid märgivad, et Permi läheduses toimunud katse on iseloomustav ühele supervõimule, kes, kui asi osutub vajalikuks, külmalt ignoreerib keelulepinguid. Näit. 1963 lepingut, mille kohaselt maa-alustest aatomokatsetest ei tohi üldse mingit radioaktiivsust välja lekkida.

Leinateateid

Torontos suri 31. märtsil Arvo Väino Kaulen.

Oldenburgis, L.-Saksamaal suri 6. apr. Evald Piirisild, sünd. 29. märtsil 1906.

New Yorgis suri 9. apr. Rudolf Mitt, sünd. 1. juulil 1905 Otepääl.

Ameerikas suri 6. apr. Juuli Liivet, sünd. 1. sept. 1883 Pärnumaal.

Nõmmel suri Magnus Saaga, kes 21. apr. oleks saanud 87 aastaseks. Ta töötas kuni surmani end. Päevalehe trükikojas.

†

Armast sõpra

Jaak Pung'a

mälestavad kurbuses

H. KOLK
W. G. LINDSTRÖM
O. PALK

†

Armast

Olga Kain'i

leinavad

MILDE ja ELSI TRUUBERG

†

Armast sõpra

Aleksander Daniel'i

mälestavad leinas

KRISTJAN JOOST
LEO KARUPÄÄ
ALEKSANDER PALS
BERNHARD TITUS
ALFRED VENTSEL
ERNST VILVAL

†

Armast öde Issandas Jeesuses Kristuses

Alide Sekobon'i

mälestavad vaikses leinas Ansgarii kiriku ja Eesti Evangeeliumi Kristlaste Vabakoguduse.

VENNAD ja ÕED

†

Armast venda

Friedrich Voldemar Järve't

† 16.4.1971 Tartus

mälestab valusas leinas

LINDA
abikaasaga

†

USA-s surma läbi lahkunud head perekonnasõpra

Doktor

Artur Saar't

mälestab

NIKOLAI RANDMAA
perekonnaga

Leinateateid

†

Jüri Lipp

* 4.10.1943 Tartus

† 17.04.1971 Los Angelesis

EMA, ISA ja ÖDE
Kanadas
TÄDI
Rootsis

---

†

Hardumuses ja leinas avaldame Riina ja Rudolf Lipule nende armsa poja ning Tiinale tema kalli venna

Jüri Lipp'u

surma puhul kaastunnet.

JUHAN AAVIK
abikaasaga
CELIA UHKE-AUMERE
MARTA ja ARTUR AMBROS
ELLI M. HALLAP
AGNES, RUTT ja HARRY
KAASIK
ERICH KALJOT
MARI KAMP
VALENTINE ja VOLDEMAR
KASK
LENSI ja EDMAR KUUS
MILVI LAID
perekonnaga
NIINA ja VALENTIN
LIND
IDA LOO-TALVARI
abikaasaga
LEINI, HALLIKI ja AUGUST
MÄLK
HELMI ja ELMAR NEREP
GERD NEGGO-OLAK
MARJE, MALLE ja PEETER
PARIKAS
ALFRED PISUKE
MEERI ja EDUARD
REINING
LYDIA ja JOOSEP
THTSO
HARRY TRUUS
LEIDA ja AARNE
VIISIMAA

---

†

Igavesele unele uinus meie hulgast armastatud ja unustamatu

Jaak Pung

* 13.2.1900 Viljandimaal

† 15.4.1971 Stockholmis

Mälestavad sügavas leinas

ABIKAASA
TÜTAR
perekonnaga
SUGULASED
Kodumaal

Matusetalitus toimub reedel, 30. aprillil kell 11 Nacka kirikus.

---

†

Oma armast vilistlast

Rer.for.

Jaak Pung'a

* 13.2.1900 Viljandimaal
† 15.4.1971 Stockholmis

mälestab sügavas leinas

KORP! REVELIA

---

†

Friedebert Tuglas't

mälestab leinas

VÄLISMAINE EESTI KIRJANIKE LIIT

---

†

Oma armast vilistlast

Gen.sc.

Jüri Lipp'u

mälestab sügavas leinas

KORP! FRATERNITAS ESTICA

Leinateateid

Orissaares suri 7. märtsil Liina Järv, n-na Silbernagel, sünd. 12.sept. 1884 Öörikal.

Saaremaal suri 6. märtsil Elisaveta Väär, sünd. 22. nov. 1892 Saaremaal.

---

†

Armast öemeest ja tädimeest

Jaak Pung'a

leinavad kurbuses

ELSA
HENNO PEREKONNAGA
EVI PEREKONNAGA

---

†

Armast sõpra

Jaak Pung'a

mälestavad leinas

H. DSILNA
E. ENSON
H. OKASMAA

---

†

Korp! Revelia vilistlast

Rer.for.

Jaak Pung'a

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

---

†

Armas öde, tädi ja meheöde

Olga Emilie Kain

Mälestavad sügavas leinas

ÖDE ANNI
perekonnaga
ÖDE HELENA
Eestis
JENNY LASTEGA

Kohalik elu

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek

Pensionäride ühingu liikmete kokkutulek toimub esmaspäeval, 3. mail kl. 13 Eesti Majas. Aastakoosolek.Kõneleb Ilse Urm Thirlmere Eesti Kodu elust ja tegevusest Austraalias. Osavõtust palutakse teatada telefonidel 38 68 60, 82 69 70 ja 26 58 22.

STOCKHOLM

Eesti Arstide Selts Rootsis

koosviibimine 14. mail on edasi lükatud sügiseks sobiva koha puudumise tõttu.

UPPSALA

Seltskondlik õhtu

Uppsala eesti üliõpilaskond korraldab koos Eesti Demokraatliku klubiga seltskondliku õhtu Eesti Kodus, Geijersgatan 12, pühapäeval, 25. aprillil kell 19. Eesti Komitee abiesimees Heinrich Mark refereerib okupeeritud Eesti juriidilisest staatusest. Möttevahetus. Kohvilaud, veinikelder on avatud. Sissepääs tasuta.

UPPSALA

Kog. juubel, emadepäev

Uppsala koguduse 25. aastapäeva ja emadepäeva jumalateenistus on pühapäeval, 2. mail kl. 16 Mikaeli kirikus, teenib kog. õpetaja praost Aunver, orelil Enn Maripuu.

Pärast jumalateenistust kl. 17.30 on Mikaeli kiriku kogudusemajas, Timmermansg. 2 koguduse õhtu liikmetele ja nende külalistele. Esinevad emadepäeva kõnega P. Hinno ja koguduse aastapäeva kõnega A. Mark. Sõnaliste ja muusikaliste ettekannetega esinevad noored.

Aprillis ilmuvas ajakirjas Eesti Kirik nr. 4 on vastav artikkel Uppsala koguduse juubeli puhul, "25 aastat EELK Uppsala kogudust". Number saadetakse kõigile koguduse liikmete leibkondadele tasuta koju kätte. Koguduse juhatus ja õpetaja loodavad elavat osavõttu sellest jumalateenistusest ja järgnevast koguduse õhtust.

SIIT JA SEALT

● **Göteborgist lendasid Argentiinaste öed pr. Leida Riomar ja dr. Hilda Särg. Lennumatk toimub peatustega Uruguais ja Brasiilias. Reis kestab kuu aega ja selle eesmärgiks on venna prof. Eduard Viirsoo ja tema perekonna külastamine. Prof. Viirsoo on Tucumani linnas ülikooli-õppetjõus agronoomia alal, kuna tema tütar, keemia-doktor Maela Viirsoo, tööitab oma ala uurimisasutuses Buenos Aireses.**

● **Montrealis tähistas oma 60-aastast sünnipäeva õigusteadlane ja majandusteadlane Ermi Soomet. Ta on lõpetanud Tartu ülikooli õigusteaduskonna ja majandusteaduskonna Montreali ülikoolis. Ta on olnud Montreali eesti seltsi esimeheks ja Kanada eesti skautmastrite kogu esimeheks. Pärast konsul Markuse surma on ta skautlike noortemaleva vanemaks. Akadeemiliselt kuulub korp. Frat. Estica perre.**

---

†

Armast sugulast

Med. vet.

Aleksander Daniel'i

mälestab leinas

EVALD SAARNAK
abikaasaga ja lastega

KIRIKLIKE teated

Usulised raadiosaated igal pühapäevisip. ja reedel kl. 18.30-18.45 lühilainel 31 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jüripäeva jumalat. 25/4 kl. 15 Jakobis, kog. õp., orelil P. Ardna, laululehed. Piiblisalmid tel. 08/21 32 77.

ALINGSÅS: Maakirikus jumalat. 25/4 kl. 14, õp. Karl Kool, orelil PG Strömberg, laululehed.

GÖTEBORG: Kristiines Gbg ja Lääne-Rootsi kog. Jüripäeva jumalat. koos skautlike noortega 24/4 kl. 16, piiskop Sven Danell, orelil PG Strömberg, solist Ülo Maripuu, laululehed. Pärast koosviibimine kohvilauas kog. majas, Götgatan 15.

JÖNKÖPING: Kristiine kirikus jumalat. 25/4 kl. 18, õp. Karl Kool,orelil A. Randes, laululehed.

UPPSALA: Mikaelis kog. 25-nda aastap. ja emadepäeva jumalat. 2/5 kl. 16, praost Aunver, orelil E. Maripuu. Kl. 17.00 on kog. majas, Timmermansg. 2 kog. õhtu liikmetele ja nende külalistele. Kõnelevad P.Hinno ja A. Mark, noorte sõnalis-muusikalised ettekanded.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirik, 25/4 kl. 11 liturgia, salvikandjate naiste püha. Teenib ülempr. A. Nael.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallagatan 11, 23/4 kl. 10 pühapäeval, kl. 11 jumalat., H. Laur, lauluettekandeid. 29/4 kl. 19 kooriharjutus. 1/5 kl. 18 laulujumalateenistus.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, Vabakirikute ühine jumalat. 25/4 kl. 15.

ESKILSTUNA: Eskili kirik, Båtsmansg. 7, jumalat. 25/4 kl. 14, H. Vahtrik jt.

GÖTEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 25/4 kl. 11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parkg. 1, 24/4 kl. 18 piibli ja palvetund, 25/4 kl. 15 jumalat., kog. vennad, koor, kõrvalruumides samal ajal pühapäevakool. Nädala sees kodu palvetunnid. 1/5 ja 2/5 kõneleb O. Kallaste.

HELSINGBORG: Slottshagskyrkan, Långvinkelsg. 26, jumalat. 24/4 kl. 18, 25/4 kl. 14, Kaljo Raid Torontost.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 25/4 kl. 13, H. Viikholm jt., ohver välismisjonile. Eesti Osakond, Bråddg. 54, palve- ja piiblitund 24/4 kl. 17.

Lendlehed

Algus lk. 1

Edasi teatatakse, et ansambli "Lietuva" majandusjuhi abi Vytautas Simokaitis ja tema naine, endine ansambli komsomoli sekretär püüdsid kõrvale juhtide üht Palanga-Vilniuse liini reisilennukit, et pääseda välismaale. Riia lähedal Rumbulas ajas miilitsakolonel Diagilev laiali jumalateenistuse, mis korraldati 1941.aastal sakslaste poolt hukatud Riia juutide mälestuseks.

Samadest allikatest teatatakse, et endisele läti sotsiaaldemokraatide juhile Fricis Mendersile ja kooperatiivide juhile Klaus Lorentsile tehti ettepanek Stockholmis eksiilis viibiva sotsiaaldemokraatide liidri Bruno Kalninshi avalikuks sarjamiseks, millest aga mõlemad keeldusid.

1885.a. sündinud Menders veetis aastaid sunnitöölisena Siberis ja saabus amnesteerituna 1955.a. Lätisse tagasi. 1969.a. mõisteti ta uuesti viieks aastaks eksiili oma üleskutsete pärast rahvusvahelistele organisatsioonidele, kaasa arvatud Ühendatud Rahvaste Organisatsioon. Ta saadeti Varaklianasse Ida-Lätis, kuid tooši tervislikel põhjustel Riiga tagasi, kus ta mõne nädala eest suri.

● **Stockholmis kihlus Walter Meister Ulla-Britt Perslindiga.**

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV | Lördag

TRU:
9.30 Människor i samspel. 3. Socialpolitiken i morgon — samtal mellan Bror Rexed, Paul Lindblom och företrädare för förtroendemän och vårdtagare. Programled: Herbert Söderström.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Heikki Klemetti — kuurtanelainen. "Se oli sellaanen oma persoonansa, jotta sitä vain ajatteli, notta sinähän menöö Klemetti".
Heikki Klemetti — tonsättare. Porträtt av den finländske kördirigenten, kompositören och musikskriftställaren.
(Textat på svenska)
10.30—11.00 Mimmi Mustakallio esittää espanjalaisia laulelmia.
Mimmi Mustakallio sjunger spanska sånger.
(Textat på svenska)
16.30 Kom så sticker vi: De stulna bilarna. Tecknad film av Erling Ericsson.
16.45 Tittskåpet. Pekka visar film för yngre och scj. Färg
17.10 Upp genom luften. Nils Linnman om fåglarna och deras flykt.
17.40 Vecko-nytt för hörselskadade.
17.55 Helgmålsringning. Från Malmbergets kyrka. Färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 The pling & plong show. Mysik & Hällisång från lAttjoBolaget Pling & Plong med Robert Karl-Oskar Broberg. Färg
18.30 Vår-veckända — tips och råd om stugan, båten, tomten, primörerna, motionen och mycket annat. Färg
19.00 Tant Bruns födelsedag. Den stora dagen. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Love and marriage. Bilder från en väg med början och slut.
I rollerna: Marja Korhonen, Pekka Autiovouri, Helge Herala, Varma Lahtinen, Juhani Kumpulainen. Produktion och regi: V. Nuotio och E. Pohjanheimo. Färg
Finlands bidrag till Montreux 1971.
20.25 På parkett — Lasse Holmqvist presenterar en känd profil och dennes önskeartister.
21.30 Georges Brassens. På turné med den franske vissångaren Georges Brassens. Färg
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 Paul Temple — En helt annan historia. Engelsk deckare av F. Durbridge.
I rollerna: Francis Matthews och Ros Drinkwater. Färg
22.55—23.00 TV 2-veckan. Färg

TELEVISION 2

17.35 Familjen Ashton. Del 23: Utflykt till Southport. Färg
18.30 0—1 i Halvtid. Polsk fotbollsserie i sju avsnitt. 1. Bollen.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Gammeldans från Jamtli med Gnesta-Kalle, Erik Öst och Bosse Larsson. Gäster: Bertil Boo och Bröderna Lindqvist. Färg.
20.15 Kobo Abé. Lars Hansegård läser ett snabbporträtt av en modern japansk författare, aktuell i Sverige i vår med romanen Den förstörda kartan.
20.25 Resan in i framtiden. En skildring av den hittills längsta rymdresan som ägde rum i juni förra året med den ryska "Sojus 9" och varade i 18 dygn. Färg
20.55 TV-nytt.
21.00—23.10 Idolen — engelsk långfilm från 1963.
I rollerna: Richard Harris, Rachel Roberts, Alan Badel, William Hartnell, Colin Blakely, Vanda Godsell, Anne Cunningham.
Inte lämplig för barn.

TV | Söndag

TRU:
8.00 Det handlar om dig. 18. Köp inte en zebra.
9.30—9.45 Se det du inte hör. 9. Lördag. Färg
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Uutisviikko.
Nyhetsveckan.
(Enbart på finska)
Kirkkovuosi ikoneissa. Ikoni ortodoksisten kirkollisten juhlapäivien ilmentäjänä. Suunnittelu: Aari Surakka.
Kyrkoåret i ikoner. Prosten Aari Surakka och diakonen Heikki Makkonen presenterar ikoner som anknyter till den ortodoxa kyrkans högtider.
(Textat på svenska)
10.30 Kapsäikki (II). Tietoja nuorten huumausaineiden käytöstä, II osa. Asiantuntijoiden haastattelu.
Unga narkomaner (II). Om ungdomens narkotikamissbruk. Experter intervjuas.
(Textat på svenska)
11.00 Högmässa från Slottskapellet i Stockholm, överhovpredikant Olle Nystedt. Vid altaret: Hovpredikant Hans Åkerhielm. Körled: B. Backstad. Org: A. Kjellander.
TRU:
12.15—13.50 Nothing but the best — engelsk thrillerkomedi från 1964. I rollerna: Alan Bates, Denholm Elliot, Harry Andrews, Pauline Delany m fl.
(Ingår i radiokursen gymnasieengelska för vuxna — Färg — Otextad).
15.20 Havets hjältar — amerikansk äventyrsfilm från 1937.
I rollerna: Freddie Bartholomew, Spencer Tracy, Lionel Barrymore, Melvyn Douglas, Charley Grapewin, Mickey Rooney.
17.15 Länspumpen — en frågelek med Lars Orup och länslag. Färg
18.00 TV-nytt, väder.
18.30 Albatross — om Sydatlantens albatrosser — långresenärer och segelkonstnärer. Färg
18.55 Fablernas värld. Systrarna Hamster. Färg
19.00 Flykting -71. En insamling motiveras och refereras. Färg
19.30 Flykting -71. Direktsänd underhållning från Operan i Stockholm. Färg
20.40 Flykting -71. En insamling redovisas. Färg
21.00 Från Operan i Stockholm fortsätter programmet. Färg
22.30—22.45 TV-nytt, väder, sport.

TELEVISION 2

18.00 Folkmord eller försoning? — om inbördeskriget i Sudan.
18.30 Egon och hemligheten — dansk serie. 2. Guldklumpen. Färg
Gott för smått. Frank Hollingworth lagar enkla rätter för de yngsta. Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10Sportnytt.
19.30 Då går vi till Maxim. Stumfilmer i den gamla kvartersbion.
20.00 Apparaten kyrkan. Hur är maktfördelningen inom de svenska kyrkorna? Är svenska kyrkan och frikyrkan demokratiska organisationer? TV 2 presenterar en undersökning om svenska kristenhetens politiska struktur. Den kommenteras av Alva Myrdal och Gunnar Helén. Red: Per-Arne Axelsson.
20.45 Titta på tvåan. Färg
20.50 Greta dansar och Kurt spelar. Improviserad dans och musik av Greta Lindholm och Kurt Lindgren. Färg
21.10 TV-nytt.
21.15 En TV 2-dramatiker — Lars Molin intervjuas av Bo Andersson.
21.30—22.30 1 + 1 = 1.5 av Brian Hayles. Ett avsnitt ur den engelska science fictionserien "Out of the unknown". I rollerna: Julia Lockwood och Garfield Morgan. Färg.

TV | Måndag

Skol-TV:
8.30—8.50 Vad händer i svenskt näringsliv. 2. AB Glykocid.
9.00—9.15 Matematik åk 1. 4. Mätningar 1.
9.20—9.40 Syd- och Östasien. 1. Indien. Färg.
9.45—10.05 Vi studerar fåglar. 1. Att se på fåglar. Färg.
10.10—10.30 Fysik åk 1. 4. Människan och havet.
10.35—10.55 Från välinformerad källa. 2. Aktuellt från Båstad.
12.00—12.15 Was gitt's 4.
12.20—12.40 Bakom rubrikerna. 6. Jag röker inte längre.
12.45—13.00 Se det du inte hör. 9. Lördag.
Skol-TV:
13.10—13.30 Biologi. 10. Människans villkor. Färg.
13.35—13.55 Från välinformerad källa. 3. Perfekta nyheter.
14.00—14.20 Livsmiljö i fara. 3. Vägen utan återvändo?
14.30—14.50 Konstruktion m — produktion m. 12. Tillverkning av industriväxellåda.
För småbarn:
16.30—17.00 Titta med.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 The Pling & Plong Show med Robert Karl-Oskar Broberg. Färg.
18.30 Den sista flottningen i Indalsälven. Bäckflottning. Färg.
19.00 Lilla referensen.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Arsene Lupin , gentlemannatjuv. Del 2. Arsene Lupin som privatdetektiv. I huvudrollen: Georges Descrieres. Färg.
20.55 Stopp! Ett program från trafikgruppen. Färg.
21.00 Först dö och sedan . . . Ett program av Per Ragnar om reinkarnation.
Medverkande är bl a överläkare Werner Duvernois, kyrkoherde Margit Sahlin, skådespelare som illustrerar ett sant reinkarnationsfall, m fl.
21.30 Dansaren i USA. Glimtar från en känd amerikansk danstrupps situation och arbetsvillkor.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.35 Dansaren i Sverige. Diskussion om dansarens villkor i Sverige. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Catweazle. 12. Fallet i ladan. Färg.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Äntligen — 1948 års show — engelsk underhållning med Tim Brooke-Taylor, Graham Chapman, John Cleese och Marty Feldman.
Vill du veta mera?
Utbildningskväll med TRU.
20.00 Det handlar om dig. 19. Så här ser ut! Om miljön. Repriser i Tv 1 27/4 kl 11.30 och 2/5 kl 9.
20.30 Vet du vad? Liten ordbok i TV. Gäst: Lars Widding.
20.40 TV-nytt.
20.45 Indien: En resa i tid och rum. 9. Att leva i det förflutna med blicken mot framtiden.
21.45 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster.

TV | Tisdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Konstruktion m — produktion m. 12. Tillverkning av industriväxellåda.
9.00—9.15 Matematik åk 1. 4. Mätningar 1.
9.20—9.40 Fysik åk 7. 2. Elektricitet — faror och skydd.
9.45—10.00 Fysik åk 7. 1. Elektricitet.
10.10—10.30 Liv under mikroskop 3.
10.35—10.55 Livsmiljö i fara. 3. Vägen utan återvändo?
TRU:
11.30 Det handlar om dig. 19. Så här ser ut!
Skol-TV:
12.00 Arstiderna. 3. Det knoppas.
12.20—12.40 Utblick 6.
12.45—13.05 Historia åk 8 — krig eller fred 2. De nya staterna.
13.10—13.30 Vad händer i svenskt näringsliv. 2. AB Glykocid.
13.35—13.55 Bakom rubrikerna. 6. Jag röker inte längre.
14.00—14.20 Från välinformerad källa. 3. Perfekta nyheter.
14.30—14.50 Samhällsekonomi. 2. Tunisien. Färg.
För småbarn:
16.30—17.00 Titta med. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Pojken från Indiansjön. Fri passageraren. Färg.
18.30 Att hyra: Arbetskraft — reportage av G. Olivecrona om uthyrning av arbetskraft till varv och verkstäder. Färg.
19.00 Opp i det blå. Konsten att vara flygvärdinna med Millicent Martin och Patte Finley. 1. Den besvärliga passageraren. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 "Dom där". En film om dom där som bör skingras i grupper om två och två.
20.40 Insyn.
21.10 År tusen — italiensk skälmhistoria. Färg.
I rollerna: Franco Parenti, Carmelo Bene, Giancarlo Dettori m fl.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.20 Bilen, trafiken och jag. 14. Vi svarar på frågor.

TELEVISION 2

18.30 Ögat — program för tittare av Einar Linde. Färg.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Det spökar i stan — amerikansk långfilm från 1937.
I rollerna: Constance Bennett, Cary Grant, Roland Young, Billie Burke, Alan Mowbray, Eugene Palette.
21.05 TV-nytt.
21.10 Insändaren. Textat för hörselskadade.
21.25 Dokument utifrån.
22.00 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster.

TV | Onsdag

Skol-TV:
9.00—9.30 JET — Behörighetskurs i engelska för lågstadielärare. 5. Metodikprogram.
9.45—10.05 Mattmatik åk 4. 5. Negativa tal.
10.10—10.30 Samhällsekonomi. 1. Rumänien.
12.00—12.20 Vi studerar fåglar. 2. Flyttfåglar. Färg.
12.35—12.55 Delta. 11. Avbildningsgeometri.
13.10—13.30 Samhällsekonomi. 2. Tunisien. Färg.
13.35—13.55 Från välinformerad källa. 4. Båstad — tre mönster.
14.00—14.25 Kemi för er i 8:an. 12. Trä och massa.
14.30—14.50 Biologi. 10. Människans villkor. Färg.
För småbarn:
16.30—17.00 Titta med.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Fritt fram för fem — Thomas, Max ,Sigrid, Kerstin och Jan.
18.30 Det var ett kök med många bilder — prisbelönt kortfilm av Per Gunnar Evander.
18.40 Akutfall — amerikans k serie om fem unga läkare vid ett stort sjukhus. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Det kommer en vår . . . Färg.
20.35 Panorama.
21.10 De Gaulle — fransk film sammanställd av citat ur presidentens tal och skrifter.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—23.35 Fotboll — andra semifinalen mellan Ajax, Holland, och Atletico Madrid, Spanien. A. Hegerfors. Färg.

TELEVISION 2

18.10 Företagsdemokrati. Vad kan man göra för att förbättra en arbetsplats och för att öka personalens inflytande.
18.30 Barnens parlament — 80 Göteborgs-barn diskuterar hur man vill ha det hemma, i skolan och på fritiden.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Working on the railway. Sveriges Radios bidrag till folkmusikfestivalen The Golden Harp i Dublin. Färg.
20.00 Direkt. Hur många mil ska vi åka i framtiden för att kunna handla?
20.30 TV-nytt.
20.35 Badjävlar — pjäs av Lars Molin. Regi: Christian Lund. Färg.
Medverkande: Ernst Günther, Gun Jönsson, Anders Nyström, Britt Örnehed, Oscar Ljung, Brita Billsten m fl. Visor av Bengt Sändh och Finn Zetterholm.
22.35 Kvällsöppet. Per Grevér med gäster.

TV | Torsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Historia åk 8 — krig eller fred? 2. De ny staterna.
9.20—9.35 Djur i konsten. 3. Djur på väv och målning — och huggna i sten.
9.45—10.05 Utblick 6.
10.10—10.25 I kikaren — aktuellt för barn 3.
10.35—10.55 I Norrland. 2. Bland renar och samer.
11.45—12.05 Syd- och Östasien. 1. Indien. Färg.
12.10—12.25 Titt ut i naturen. 2. När många munnar mättas.
12.35—12.55 Delta. 11. Avbildningsgeometri.
För småbarn:
16.30—17.00 Titta med.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Den lille fotografen. I svamparnas rike. Färg.
18.25 Fablernas värld. Murmeldjuret går vilse. Färg.
18.50 Se det du inte hör. 10. Semesterplaner. Färg.
18.45 Bilen, trafiken och jag. 14. Vi svarar på frågor.
19.00 Perspektiv från en luftkudde — om svävfarkoster av B. Feldreich och L. Wetterholm. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Fokus.
20.30 Dreyfus II. Regi: L. Castellani. Musik: A.R. Luciani. I huvudrollen: Vincenzo De Toma.
21.45 Symfoni och pop. Sista satsen av John Lords Konsert för symfoniorkester och popgrupp spelas av The Royal Philharmonic Orchestra och Deep Purple. Från Albert Hall London. Färg.
22.00—22.05 TV-nytt, vädret.

TELEVISION 2

18.30 Hur man gör en platta — film om en grammofoninspelning med bl a Hawkey Franzén och Björn Jison Lind. Textat för hörselskadade.
18.55 Vädret, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Familjen Ashton. Del 24. Hazard. Repris lördag kl 17.35.
20.25 TV-nytt.
20.30 Målet gäller: Ritsem och Kaitum. Skall naturområden som Ritsem och Kaitum offras för kraftverksbyggnad? Repris söndag kl 21.40.
21.40 Kvällsöppet Per Grevér med gäster.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588